Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1246 — ՇԱԲԱԹ 27 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1888 — (Ն. Տ.) 10 ՄԱՐՏ 1888 — 27 ՁԷՄԱԶԻԿ, ԱԽԸՐ 1305

20 ՓԱՐԱ

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՆՉ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Նորատունկեան-Խան

درعلیه‌ده غلطه‌ده نورادونکیان خانده‌سی
غزته‌سی اداره‌سنه

Direction du Journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ

ԳԱԴԱՓԱՍԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ

ՌԱԺԻՆՆԵՐԴԱԳԻՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար Տարեկան	դահեկան արժէք	160
» » Վեցամսեայ	» »	80
» » Եռամսեայ	» »	40
Դուռուռաց » եւ տեղական		
Թղթատարով տարեկան	» »	240
Դուռուռաց համար եւ տեղական		
Թղթատարով վեցամսեայ	» »	120
Օտար երկիրներ, տարեկան	Ֆրանք	56
» » վեցամսեայ	»	28

Դուռը ղրկուած լրագրաց համար ծախքը Տնօրէնութեան վրայ է եւ մասնաւոր ղրկուած նամակ կամ գրութիւն ետ չտրուի.

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, 27 ՓԵՏՐՈՒԱՐ, 1888

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍՔ ԱՌԱՋԻԿԱՑ ՅԱՐԹՈՒՆ

Առաջիկայ հինգշաբթի տեղի պիտի ունենայ Միացեալ Ընկերութեանց տարեկան պարահանդէսն, ուրիշ տարիներէ շատ աւելի շքեղ և փառաւոր։ Վեհ. Սուլթանն, որ բարեհաճած էր դիւր Օգոստոսփառ Հովանաւորութիւն շնորհել կրթական հանրօգուտ ձեռնարկիս, հայրական հոգածութեամբ մը հրաւիրած է նաև այդ որ անկ է որպէս զի հանդիսին պայծառութեան պէտք եղած ամէն միջոցներն ի գործ դրուին։ Կարգադիր Մասնախումբն ամէն ճիգ կը թափէ կայսերական հրաւէրին եւ հասարակային ակնկալութեան համապատասխան երեկոյթ մը կազմակերպելու համար, յորմէ ամէն տարիէ աւելի հասոյթ կը սպասուի, մանաւանդ որ Միացեալ Ընկերութիւնք ամէն տարիէ աւելի կարօտ են հանրային նպաստի, յարատեւութիւն և նոր մղում մը կարենալ տալու համար իրենց մարդասիրական և կրթասիրական ձեռնարկին։

Առաջիկայ շաբաթ օրն ալ, դարձեալ Բերայի Նոր Թատրոնին մէջ, ուրիշ պարահանդէս մը պիտի տրուի ի նպաստ Բերայի Իդական Արուեստանոցին և Դպրոցասէր Տիկնանց Ընկերութեան։ Մեր ընթերցողք արդէն ընդհանուր գաղափար մ'ունին թէ ինչ տեսութեամբք և ինչ պարագայից մէջ հիմնեցաւ Բերայի աղջկանց Արուեստանոցը։ Բերայի թաղքեղէն քանի մը տարիներէ ի վեր եղած անձնուէր չանից շնորհիւ յաջողած է զգալի կերպիւ կանոնաւորել իւր վիճակ, այնպէս որ յոյս կայ թէ մօտաւոր ապագայի մէջ կարենայ 1870 ի մեծ հրդեհէն պատճառած աղետալի վնասները դարմանել ամբողջովին, բայց տակաւին բաւական քանակութեամբ պարտուց ներքեւ բեռնաւորուած լինելով, հաղիւ կրցաւ հրկիզեալ նաբեկեան վարժարանն անցեալ տարի վերականգնել, և աղջկանց Արուեստանոցին յատկացուց։

Աղջկանց Արուեստանոց մը հիմնելու գաղափարը շատ մարդասիրական և շատ յառաջդիմական գաղափար մ'էր։ Այս հաստատութիւն սահմանուած է Բերայի և ուրիշ թաղերու աղքատիկ հայ աղջկանց պարկեշտ ապրուստի միջոց մը տալ։ Այսօր ո՛րչափ խեղճ աղջիկներ տունը մնացած են, և եթէ ապրուստի կանոնաւոր և պատուաւոր միջոց չունենան, ո՞վ չըմբռներ թէ նիւթական ու բարոյական ո՛րպիսի անկումներէ չեն կրնար զերծ մնալ։ Բայց կար, ձեւ, ասեղնագործութիւն, և մի քան՝ ասեղնային ճարտարութիւնն իւր նրբագոյն ձեւերով՝ աղքատիկ օրիորդաց համար ապրուստի միջոց մ'ընծայելէ զատ, բաբեկեցիկ տուներու մէջ իսկ ամէն տիկնոջ և ամէն օրիորդի հմտութեանց մէկ էական մասը պարտին կազմել։ Որչափ կործանարար չառաջութեանց առաջը կ'առնուի և հայ ընկերութեան մէջ բարւոքը ճաշակ ու պարկեշտ վայելչութիւն ո՞րպիսի յառաջդիմութիւններ կրնան ընել եթէ հայ տիկնայք և հայ օրիորդք ընդհանրապէս հիմնաւոր ծանօթութիւն և վարժութիւն ունենան կարի, ձեւի և ասեղնագործութեան։ Այսօր ի Կ. Պոլիս միջակ կարողութեան տէր ընտանիքներն անգամ տարին քանի մը հարիւր ղրուշ փողոցը կը նետեն, որովհետեւ այս կարեւոր արուեստիս վրայ գաղափար չունին։ Ցոյն և եւրոպացի դերձակուհիք կը գրպանեն մեր առանին կարեւորագոյն պէտքերէ խնայեալ այդ գումարներ։ Բերայի արդի Թաղ. Խորհուրդը միշտ շնորհակալութեամբ պիտի յիշուի՝ ի գական Արուեստանոց մը հիմնելով այս մեծ թերութեան դարման մը տանելուն համար։

Բայց Նիւթական չէնքը միայն չէր բաւեր այսպիսի նոր և ի հարկէ բազմածախս հաստատութեան մը յաջողութեան։ Արուեստանոցի խնամակալութիւնը նախնական ծախուց համար 1,200 ոսկի հանգանակելու արտօնութիւն ստացած էր Ազգ. Վարչութենէն։ Դժբախտաբար, այս հանգանակութեան հաղիւ մէկ երրորդ մասը կարելի եղաւ իրականացնել։ Հարկանհրաժեշտ է ուրեմն հասոյթի արտասովոր միջոցներ հայթայթել, մինչեւ որ Արուեստանոցի գործարանաց արտադրութիւնք հեռագետ աւելի արդիւնաւոր հանդիսանալով, հաստատութեան ծախքերը գոցելու բաւեն։

Մինչ այս պարագայից մէջ՝ Արուեստանոցի խնամակալութիւնը կը խորհէր պարահանդէս մը կազմակերպել, Դպրոցասէր Տիկնանց Ընկերութիւնն եւս հասոյթի նոյն արտասովոր միջոցին դիմել կը մտադրէր։ Բայց այս երկու հաստատութիւնք, որք արդէն նպատակի և գործողութեան համերաշխութիւն մ'ունին, այժմ որոշած են միակ պարահանդէսով մը համերաշխ հրաւէր մ'ուղղել կրթասէր հասարակութեան։ Այսօր Բերայի Արուեստանոցին մէջ իբր 120 հայ օրիորդք կը ստանան ուսումնական եւ արհեստական լաւ կրթութիւն մը։ Իւր ծրագիր կը համապատասխանէ եւրոպացի աղգայ մէջ ընդունուած արհեստական ուսումնարաններու դրութեան։ Կ. Պոլսոյ թաղերուն և ի մասնաւորի Բերայի նախակրթարաններուն մէջ նախնական շրջանն աւարտող իբր քսան օրիորդք Արուեստանոցին մէջ ընդունուելով, երկու ամսէ ի վեր սկսած են հետեւիլ բարձրագոյն ուսմանց, որք կը դասախօսուին Կայսերական Լիսէի դասատուներէ։ Այսպէս կրթուելով, այս օրիորդք կը պատրաստուին առաջնակարգ դաստիարակուհւոյ վայրական ընդունելու, և Ազգիս իգական սեռին կրթութեան նոր ուղղութիւն մը տալու։ Նոյն բարձրագոյն դասին քով իբր 100 աղջկունք եւս նախապատրաստական դասարաններու մէջ կ'ընդունին իրենց վիճակին համապատասխան ուսման բոլոր տարբերն։ Այս ուսումնասիրեալ զատ, աշակերտուհեաց ամէնն ալ ամէն օր չորս ու կէս ժամ կը նուիրեն արհեստական կրթութեան։

Դպրոցասէր Տիկնանց Ընկերութիւնն ալ, ինչպէս յայտնի է, վարժուհիներ պատրաստելու նպատակաւ կը գործէ։ Գոհացուցիչ է իմանալ թէ այս Ընկերութիւն իւր ոյժեր իգական Արուեստանոցին հետ միացնելու միջոց գտած է։ Քանի որ Արուեստանոցի բարձրագոյն կարգի աշակերտուհիք կը պատրաստուին իբրեւ առաջնակարգ դաստիարակուհի, Օրթագիւղի մէջ հազար դժուարութեամբք համանման վարժարան մը պահել դրամի և ժամանակի կորուստ պիտի լինէր մինչդեռ տիրող նիւթական անձկութիւնն աղգային ամէն կարգի հաստատութեանց վրայ պարտաւորութիւն կը դնէ գործերն ըստ կարի կոկիկ բռնել։ Դպրոցասէր Ընկերութիւնն ուրեմն դիտաւորութիւն ունի իւր Օրթագիւղի անուշհիւերը փոխադրել Բերայի Արուեստանոցը, նպաստ մ'ընելով անոր։ Եւ այս նպաստ պիտի լինի առաջիկայ շաբաթ դիւրերուն պարահանդէսին Դպրոցասէր Ընկերութեան բաժնին իմալիք գումարն։

Աւասիկ կարգադրութիւն մը որոյ արդիւնքը պիտի լինի զարկ մը տալ մեր մէջ աղջկանց կրթութեան, և ի մասնաւորի արհեստական կրթութեան։ Մեր մանչ զաւակներն իրենց ի վաղուց խոստացեալ Ազգ. Արուեստանոցը դեռ չունեցած, մեր դստերք արդէն ունին իրենցն։ Այսպիսի հաստատութիւն մը ամէն յառաջդիմասէր ազգայնոց գոհունակութեան և նիւթական ու բարոյական քաջալերութեան արժանի է։ Եթէ մեք լռենք, օտարազգիք պիտի վկայեն թէ Բերայի պատուարժան Թաղական Խորհուրդը շատ պատուական գործ մը կատարած է իգական Արուեստանոց մը հիմնելով։ Հայասէր վրացի գիտնականն Պ. Բագրատէ անցեալ ուրբաթ այցելով այս Արուեստանոց, աւելի քան չորս ժամ մնաց հոն, մանրամասնօրէն քննելով հաստատութեան ծրագիրը, կրթութեան և արհեստագործութեան մեթոտներն և աշակերտաց վիճակն, և անկեղծօրէն շնորհաւորելով զՊատ. Թաղական Խորհուրդն և զՏնօրինուհին Տիկին Մատակեան, յայտնեց թէ շատ կը փափաքի որ Կաւկասիայէն աղջիկներ ղրկուին Բերայի Արուեստանոցն, հոս իբրեւ վարժուհի դաստիարակուելու, որպէս զի նոյն արհեստագիտական կրթութիւնը կարենան ապա տարածել ի Կաւկասիա, ուր չկան այս կարգի ուսումնարաններ։ Բայց Կաւկասիոյ օգտակար լինելէն առաջ, Բերայի Արուեստանոցը կրնայ օգտակար լինել բովանդակ Կ. Պոլսոյ հայ իգական սեռին, և կը յուսանք թէ բովանդակ Կ. Պոլսոյ բարեկեցիկ և բարեյօժար ազգայինք չէ թէ լոկ իբրեւ թաղային դպրոց մը՝ այլ իբրեւ ազգային կարեւորագոյն հաստատութիւն մը պիտի նկատեն Բերայի Արուեստանոցն, և այնու համոզմամբ առատաձեռնօրէն պիտի արդիւնաւորեն ի նպաստ անոր բացուած հանգանակութիւնը։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՌՈՒՍԻԱ.

Բեռերսպուրգի Համալսարանին ուսանողք սա իմաստով Յայտարարութիւն մը ղրկեցին իրենց ընկերներուն բովանդակ Ռուսիոյ մէջ։

«Կառավարութեան և Համալսարանին պաշտօնեայք վերջին խռովութիւնները կը նկատեն խռովարար ուսանողաց փոքրիկ խմբի մը գործ։ Բայց Բեռերսպուրգի Համալսարանին ուսանողք կը յայտարարեն թէ իրենցմէ հազար հոգիք և նոյնչափ մ'ալ Մոսքուայի և Քազանի Համալսարանաց ուսանողներ միաբան և միասիրտ են այդ կարծեցեալ խռովարար խմբին հետ, և որոշած են չհանդարտիլ մինչեւ որ իրենց պահանջած փոփոխմունք մուծուին համալսարանական կանոնաց մէջ։ Իրենց պահանջումն է ո՛չ թէ կանոնաց ամբողջութեան այլ քանի մը խոտելի տրամադրութեանց բարեփոխումը։ Բեռերսպուրգի ուսանողաց բոլորով սրտիւ ոյժ պիտի տան Մոսքուայի և Քազանի Համալսարանաց ուսանողք։ Միւս Համալսարաններու ուսանողք կը հրաւիրուին զգուշանալ գայթակղութիւններէ, և պահանջուած բարենորոգումները ձեռք բերելու աշխատիլ ըստ կարի օրինաց շրջանակին մէջ։ Ուսանողք կը խնդրեն ուսուցչապետութեան ինքնօրինութեան վերահաստատումն, այսինքն՝ ուսուցչապետք կամ Բրոֆէսորք պէտք է ըստ առաջնոյն ընտրուին նոյն իսկ համալսարանական մարմնէն, փոխանակ կառավարութեան կողմէ անուանելու, ինչպէս է հիմա։ Ցարժամ արդի Տնօրէն Վլատիսլաւէվի պէս ապիկար մարդիկ չեն կրնար բազմիլ ուսուցչապետական աթոռին վրայ։ Ուսանողք կը պահանջեն նաև Համալսարանի նախկին դատարանին վերահաստատումն, և կառավարական տեսուչներու այժմեան իշխանութեան չնչումը։ Կը խնդրեն մանաւանդ որ ձրիավարժ աղքատ պատանիներու ընտրութեան մէջ կառավարական տեսուչք ձայն չունենան, որպէս զի այդ կարօտ աշակերտք՝ Համալսարան ընդունուելու փոխարէն՝ կառավարական լրտեսի դեր կատարել յանձնառու չլինին։ Ուսանողք կը պահանջեն նաև չնչումն Կրթական Նախարարութեան վերջին շրջանագրոյն, որով բարեկեցիկ ընտանեաց միայն զաւակունք պիտի ընդունուին Համալսարանաց մէջ, մինչ ուսանողք կը պնդեն թէ Համալսարանաց դուռները բաց պէտք է թողուին հարուստ թէ աղքատ ամէն կարող պատանիներու առջեւ։ Վերջապէս, ուսանողք կը պահանջեն արդի Տնօրէն Պ. Վլատիսլաւէվի պաշտօնանկութիւնը, զոր անընդունելի կը նկատեն թէ՝ իբրեւ Համալսարանի Տնօրէն, թէ իբրեւ ուսուցչապետ և թէ իբրեւ մարդ։ Անոր տեղ կը հայցեն նախկին Տնօրէն Անտրէվսքի ուսուցչապետին վերահաստատումն, որ հրաժարած էր՝ կրթական նախարար Պ. Դէլիանովի հաստատած համալսարանական նոր կանոնները չընդունելու համար։ Նը-մանօրինակ պատճառաւ մը հեռացեալ Միւլլէր ուսուցչապետին եւս վերահաստատումը կը խնդրուի։

Ուսուցչապետ Վլատիսլաւեվ չարաթ մը յառաջ իւր դասախօսութիւնն արտասանած միջոցին, ուսանողք սուլեցին։ Բայց ոստիկաններ և՝ իբրեւ Համալսարանի պահապաններ՝ նախկին զինուորներ շուտով հասան, և չթողուցին որ ուսանողք վերստին ապտակեն դժբախտ ատելի Տնօրէնն։ Եթէ ուսանողները գոհացնելու մտօք բան մը չորոշուի, նորանոր խռովութիւնք կը սպասուին։ Բայց կրթական նախարար Պ. Դէլիանով, իրեն դէմ արտայայտեալ ընդհանուր ատելութեան հակառակ, անխախտ կը մնայ իւր պաշտօնին մէջ, և իւր հաստատած կրթական և համալսարանական խոտելի կանոնք կը գործադրուին անխղճօրէն։

Փարէզ, 4 մարտ.

Սուտանցիք երեկ առաւօտ վերստին յարձակեցան Սուաքինի վրայ։ Անգլիական աղբիւրէ հեռագրեր կը ծանուցանեն թէ թշնամին ետ մղուած է, 100 մեռեալ ու վիրաւոր թողով ճակատամարտի դաշտին վրայ։ Այս հեռագրեր կը խոստովանին սակայն թէ անգլիացի գնդապետ Դէյլ և 14 զինուորք վիրաւորուած են։

—Լոնտոն, 6 մարտ.

Վիլհէլմ Իշխան որ Սան Ռէմօ կերթայ, Վիլհէլմ Կայսեր կողմէ ինքնագիր նամակ մը կը տանի, որով Ն. Կ. Վեհափառութիւն կը խնդրէ Դահաժառանգ Իշխանէն՝ Պերլին վերադառնալ։ Դահաժառանգն հաւանօրէն Պերլին պիտի վերադառնայ մարտ ամսոյ վերջը։

Վիլհէլմ Կայսրը փափաքած էր Սան Ռէմօ երթալ իւր որդին տեսնելու և անձամբ մխիթարելու։ Բժիշկներն արգիլեցին և երաւունք ունէին, զի անկէ ի վեր Կայսեր հիւանդութիւնը ծանրացաւ։ Հիսակ հա՞լը զորդին թէ որդին զհայրը պիտի մխիթարէ։ Հայրը կ'գաղէ որ գէթ որդին իւր քով գայ։ Կը մնայ տեսնել թէ բժիշկներն ասոր պիտի հաւանի՞ն, զի Դահաժառանգին վիճակն իւր հօր վիճակէն լաւագոյն չէ։

ԱՒՍՏՐԻԱ-ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ.

Վիէննացիք Եւրոպոյ ամէնէն աւելի հանգարտաբարոյ ժողովուրդը կը համարուին, բայց խնդիրներ կան յորս վիէննացիներն անգամ իրենց խելքը կը կորուսանեն։ Աւստրիոյ Երեսփոխանաց ժողովոյն վերջին նիստերէն միոյն մէջ, Երեսփոխան Պ. Բէրնէբոգորիքը հակահրէական և արմատական ոգւով բանախօսութեամբ մը, ակնարկեց աւստրեան բարձրագոյն ընկերութեան ակմբոց ոմանց մէջ գործուած գայթակղութիւններ։ Լրագիրը խստիւ քննադատեցին այս ճառ, և Երեսփոխանին ազդարարուեցաւ որ անձնական թշնամանաց դէմ զգոյշ կենայ։ Եւ ահա մէկ քանի օր ետքը լաւ հագուած երկու մարդիկ Երեսփոխանին տունը դացին, և ծանր բիրերով անոր վրայ յարձակեցան, և գլուխէն վիրաւորեցին։ Տիկին Բէրնէբոգորիքը օգնութեան հասաւ, և իւր ամուսնոյն հետ ազդուապէս դէմ դրաւ անծանօթ յարձակողներուն, որք յաղթուեցան և իրենց բիրերն և նոր գլխարկ մը ճակատամարտի դաշտին վրայ թողլով փախան։ Երեսփոխանը ժողովոյն մէջ բողոք բարձաւ, և Նախագահը, պախարակելով հանդերձ այս վատ յարձակում, յայտարարեց թէ ժողովոյ շրջափակէն դուրս այս տեսակ դէպքերու մէջտեղ ոստիկանութեան և ո՛չ իւր իրաւունքն է։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

Պ. Դրիքուբիսի դահլիճն ազդուապէս յառաջ կը վարէ Տէրութեան երկտակեան վերականգնումն, ո՛չ միայն ծայրագոյն խնայութեամբք, որոց անուամբ կատարել տուաւ խորհրդարանական վերջին ընտրութիւններն, այլ և ազդու մղում տալով հանրօգուտ շինուածոց և ազգային գործունէութեան։ 1887 տարին լաւ գործածուեցաւ։ Նաւահանգիստները մեծապէս բարւոքեցան, հինգ նոր երկաթուղիներու կիսկատար մնացած շինութիւնք աւարտեցան, նոր ուղիներ բացուեցան, և նոր երկաթուղեաց շինութեան համար արտօնութիւններ տրուեցան։ Վերջապէս, Կորնթոսի ջրանցքն բացուեր, Դիւրը զօրավարի տնօրինութեան ներքեւ, և Քոնդուռա տէ՝Էսքրնդի հզօր հովանաւորութեան շնորհիւ, նոր զարկ մը պիտի ընդունի, և շուտով պիտի աւարտի։ Այս ամէն հանգամանքներ շատ նպաստաւոր կը համարուին հելլենական վարկին և ընդհանրապէս հելլենական արժեթուղթերուն և բաժնեթուղթերուն։

ԵԳԻՊՏՈՍ

Եգիպտոսի մաքսատանց Վարչութիւնն այս օրերս հրատարակեց արտաքին վաճառականութեան վերաբերեալ վիճակագիր մը, յորմէ կերեւի թէ 1887 տարւոյ յունուար 1էն մինչեւ դեկտ. 31 յեգիպտոս ներմուծեալ ապրանաց արժէքն է 8,093,297 եգիպտական ոսկի, և արտածեալ ապրանաց արժէքն է 10,806,751 ոսկի։

ՌՈՒՄԱՆԻԱ.

Ռումանիոյ Ակադեմիան քանի մը աարիներէ հետէ մեծ ջանքեր կընէ ռումանի ազգին պատմութեան վերաբերեալ վաւերական թուղթեր և արձանագրութիւններ ժողվելու։ Ակադեմիան ցարդ հաւաքած է աւելի քան տասն հազար թուղթեր, ինչպէս են հրամանագրեր, հրովարտակներ, գատավճիռներ, հին արձանագրութիւններ, սահմանորոշ յայտագրեր, օժտային թուղթեր, և այլն։ Ակադեմիան հրաւէր կը կարդայ ընդհանուր հասարակութեան և ի մասնաւորի հնասիրաց, իրեն ղրկելու այս կարգի հին թուղթեր և հին գիրք և ձեռագրեր, և նուիրատուաց անունները չնորհակալութեամբ կը ծանուցանէ պաշտօնական լրագրոյն մէջ։

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ՖՕՌԹԻՒՆԷ ՏԻՐ ՊՈՒԱԿՕՊԷ

ՍԻՐԱՅԻՆ ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆ

—Դուք միայն ո՛չ զոք ազատած էք, ըսաւ հեգնութեամբ։

—Կը սխալիք, պատասխանեց Նուազէ, ես կին մը ազատեցի։

—Դո՞ք։

—Այո՛... ես։ Թէեւ նախապատիւ պիտի համարէի եղբօրդուսարս փրկել, բայց այդ պիսի պարագայից մէջ մարդս իւր ուզածը չաղատեր, այլ կրցածն։

—Եւ այդ դիւցազնութեան վրայ բառ մ'անգամ չըսիր... այդքան գաղտնապահ չէի կարծեր զձեզ։

—Ֆօռդէլին պատմած էի... դիսլուսածաւ, վասն զի սովորութիւն չունիմ ըրածս պատմելու եւ այս ալ պարծենալու բան մը չէ։ Հրդեհին մէջէն դուրս հանեցի խեղճ արարած մը որ ձեռքիս տակ կը գանուէր... եւ որ առաքինութեան մրցանակ մը չպիտի ստանայ բնաւ, յարեց Նուազէ, աչքին ծայրովը Ֆողրէյլսը դիտելով, տեսնելու համար թէ յուզում մը պիտի արտայայտէ՞ը։

Ֆողրէյլս անզգած մնաց, թէեւ չէր սպասեր բնաւ Զօէի ազատման վերաբերող այս ակնարկութեան։

Պարկեշտ կին մը չէր կրնար ձեր ճանաչելի տուներու մէջ իսկ ամէն տիկնոջ և ամէն օրիորդի հմտութեանց մէկ էական մասը պարտին կազմել։ Որչափ կործանարար չառաջութեանց առաջը կ'առնուի և հայ ընկերութեան մէջ բարւոքը ճաշակ ու պարկեշտ վայելչութիւն ո՞րպիսի յառաջդիմութիւններ կրնան ընել եթէ հայ տիկնայք և հայ օրիորդք ընդհանրապէս հիմնաւոր ծանօթութիւն և վարժութիւն ունենան կարի, ձեւի և ասեղնագործութեան։ Այսօր ի Կ. Պոլիս միջակ կարողութեան տէր ընտանիքներն անգամ տարին քանի մը հարիւր ղրուշ փողոցը կը նետեն, որովհետեւ այս կարեւոր արուեստիս վրայ գաղափար չունին։ Ցոյն և եւրոպացի դերձակուհիք կը գրպանեն մեր առանին կարեւորագոյն պէտքերէ խնայեալ այդ գումարներ։ Բերայի արդի Թաղ. Խորհուրդը միշտ շնորհակալութեամբ պիտի յիշուի՝ ի գական Արուեստանոց մը հիմնելով այս մեծ թերութեան դարման մը տանելուն համար։

Բայց նիւթական չէնքը միայն չէր բաւեր այսպիսի նոր և ի հարկէ բազմածախս հաստատութեան մը յաջողութեան։ Արուեստանոցի խնամակալութիւնը նախնական ծախուց համար 1,200 ոսկի հանգանակելու արտօնութիւն ստացած էր Ազգ. Վարչութենէն։ Դժբախտաբար, այս հանգանակութեան հաղիւ մէկ երրորդ մասը կարելի եղաւ իրականացնել։ Հարկանհրաժեշտ է ուրեմն հասոյթի արտասովոր միջոցներ հայթայթել, մինչեւ որ Արուեստանոցի գործարանաց արտադրութիւնք հեռագետ աւելի արդիւնաւոր հանդիսանալով, հաստատութեան ծախքերը գոցելու բաւեն։

Մինչ այս պարագայից մէջ՝ Արուեստանոցի խնամակալութիւնը կը խորհէր պարահանդէս մը կազմակերպել, Դպրոցասէր Տիկնանց Ընկերութիւնն եւս հասոյթի նոյն արտասովոր միջոցին դիմել կը մտադրէր։ Բայց այս երկու հաստատութիւնք, որք արդէն նպատակի և գործողութեան համերաշխութիւն մ'ունին, այժմ որոշած են միակ պարահանդէսով մը համերաշխ հրաւէր մ'ուղղել կրթասէր հասարակութեան։ Այսօր Բերայի Արուեստանոցին մէջ իբր 120 հայ օրիորդք կը ստանան ուսումնական եւ արհեստական լաւ կրթութիւն մը։ Իւր ծրագիր կը համապատասխանէ եւրոպացի աղգայ մէջ ընդունուած արհեստական ուսումնարաններու դրութեան։ Կ. Պոլսոյ թաղերուն և ի մասնաւորի Բերայի նախակրթարաններուն մէջ նախնական շրջանն աւարտող իբր քսան օրիորդք Արուեստանոցին մէջ ընդունուելով, երկու ամսէ ի վեր սկսած են հետեւիլ բարձրագոյն ուսմանց, որք կը դասախօսուին Կայսերական Լիսէի դասատուներէ։ Այսպէս կրթուելով, այս օրիորդք կը պատրաստուին առաջնակարգ դաստիարակուհւոյ վայրական ընդունելու, և Ազգիս իգական սեռին կրթութեան նոր ուղղութիւն մը տալու։ Նոյն բարձրագոյն դասին քով իբր 100 աղջկունք եւս նախապատրաստական դասարաններու մէջ

—Սակայն կարծեմ թէ այնտեղ չահեր ունիք... կալուածներ... մշակութիւններ... զորս ձեզ թողած է հօրեղբայր մը։

Ֆողրէյլս չպատասխանեց եւ Նուազէ չատ զարմացաւ տեսնելով որ արիամարտիկը երեսասարդն աչերը սկսաւ ակնարկիլ վերայ յատակ կը մնար։ Սիմոնէ՝ որ գաղտագողի կը դիտէր զնա, ինք եւս զարմացաւ նորա լռութեան եւ կերպարանքին վրայ։

Ոչ ոք կը գուշակէր հետեւելիք խօսակցութիւնը։

—Կ'ըմբռնեմ, գոչեց այրին որ տիրի չէր փոխոցուներ ինքզինքը ծաղրելի ընելէ. սիրելի ազգականի մը յիշատակը զարթուցի ի ձեզ։ Ներեցեք, սիրելի պարոն, այսքան ձախող կերպիւ զձեզ հարցաքննելուս համար։

Ֆողրէյլս գլուխը վեր առաւ նման մարդու մը որ ծանրակշիռ որոշում մը կուտայ յանկարծ եւ կեղծ յուզմամբ մը ըսաւ։

—Ինձ անկ է ներողութիւն հայցել ի ձէնջ, Տիկին... ձեզ... ձեր օրիորդ դստեր... եւ այս տեսարց։

—Ի՞նչ բանի համար ներողութիւն խնդրել, Աստուած իմ... Սիմոնէի կեանքը ձեզ կը պարտիք։

—Ներողութիւն անոր համար որ՝ հնարաութիւնը չխստովանեցայ ձեզ։

—Ի՞նչ պիտի ըսէ արդեօք, մտածեց Բօլ հօրեղբարն։

—Ազգական ունեցած չեմ բնաւ ո՛չ Մօրիս կողմն... ո՛չ այլուր։

—Ինչպէ՞ս, գոչեց Տիկին Նուազէ զարհուրած։

—Մանկութեան առաջին օրերէս ծնողքս լքած էին զիս եւ մէն միայնակ իմ երկրիս վրայ։

—Ուրեմն ձեր ուղեորութիւնն... եւ ի Բարիզ վերադարձն հրդեհի երեկոյին...

—Զորեքշաբթի օրը վերադարձայ Մօրիս կղզիէն... բայց իմ աշխատութեամբս շահած եմ այն հարստութիւնը զոր հետս բերի։ Տասը տարիէ ի վեր կը նաւարկեմ երկրագնդիս բոլոր ծովերուն վրայ. ուստի իրաւունք ունիմ այլ եւս Ֆրանսայի ծոցն հանդչելու։

—Անտարակոյս, եւ այնքա՛ն քրտամբք շահուած այդ հարստութիւնը շատ աւելի պատիւ կը բերէ ձեզ քան եթէ ժառանգութեան մը արդիւնք լինէր։ Ինչո՞ւ ուրեմն ծածկեցիք մեզ ձեր հարստութեան աղբիւրը։

—Չէի ուզեր պատմել ձեզ կենացս ողբալի պատմութիւնը։ Երբ Պ. Նուազէ հարցուց ինձ թէ ո՞վ էի, մոքս անցած առաջին պատասխանը տուի... կը խորհէի թէ այլ եւս չպիտի տեսնեմ զձեզ... հեռաւոր ձեզ փոյթ չէր դիտնալ թէ հաւիւ ճանչցած էի մայրս... իսկ հայրս բնաւ... հետեւաբար ստեցի... այո՛, ստեցի, կրկնեց Ֆողրէյլս չեշտելով այդ բառը։ Աստուած վկայ է որ նպատակս բարի էր... բայց այժմ որ պատիւ ըրիք ձեր տունն ընդունիլ զիս, կ'ամաչեմ զձեզ խաբած լինելուս համար... եւ այս պատճառաւ է որ ուզեցի յանձնարար խոստովանիլ հրապարակաւ։ Կը յարեմ, Տիկին, որ եթէ տարածան կը դատէք զիս, պատրաստ եմ հեռանալու։ Անհետ կը լինիմ եւ այլ եւս իմ խօսքս չէք լսեր։

—Ո՛հ, Պարոն, գոչեց Տիկին Նուազէ, ինչպէ՞ս կրնաք ենթադրել թէ պիտի հաւանիմ այլ եւս չտեսնել զձեզ յանցանքի մը համար զոր կը քաւէք խոստովանելով զայն։ Ձեր արիասիրտ անկեղծութիւնը եւս առաւել կը սաստկացուցնէ այն համակրանքը զոր կը ներշնչէք ինձ։

Մոլեռանդ այրին իւր անձնական կարծիքը միայն կը յայտնէր, բայց ահիներեւ էր որ Սիմոնէ եւ Նոյն իսկ Ֆօռդէլ միեւնոյն զգայուն ունեցած էին։

Իսկ Բօլ հօրեղբայրը կը հարցունէր ինքնին թէ Զէչիլիա Քազանձարօր որդին ի՞նչ նպատակաւ երեւան կը հանէր յանկարծ ճշմարտութեան մէկ մասը։ Պէղունս փոքոցին մէջ անկից բաժնուելու պահուն խորհուրդ տուած էր որ ոչինչ յայտնէ, և չէր ըմբռներ այժմ թէ այդ որդին ի՞նչ շահէ ազուած կը խոստովանէր թէ ինք ո՛չ մէկէն ժառանգութիւն գտած է եւ թէ համաչարհիկ բաղդախնդրին մէկն է։

Բօլ կը մոռնար զոր ինչ ըսած էր առ Լիւսիէն Վէրզլուի, պատուիրելէ առաջ որ լռէ, այսինքն թէ իւր չարաբաղդութեանց ճշմարիտ պատմութիւնը շատ աւելի պիտի յուզէր մայրն ու աղջիկը քան Մօրիս կղզոյ ուղեւորութեան չինուած պատմութիւնը։ Լիւսիէն միտքը պահած էր այս դատն եւ սքանչելի արդիւնք մը քաղած էր անկից։ Իւր ընթացքը ճարպիկութեան հրաշակերտ մ'էր։ Տիկին Նուազէ մէկ բառով վսեմ կը դատէր զնա։ Սիմոնէ յուզուած էր և Ֆօռդէլ իրաւունք կուտար երիտասարդին անկիւղ չարժման որ յարմար վայրկենին տեղի ունեցած էր կամ լաւ եւս այնքան վարպետութեամբ պատրաստուած։

Լիւսիէն պէտք եղածին չափ միայն ըսած էր, զգուշանալով խօսիլ Շանդիլիերի ձիարշաւերուն մէջ չահուած դրամին վրայ եւ այլոյսով չէր բնաւ երբ Նուազէ՝ Ֆօլլիների խօսքն ըրած էր—Ղեւս առանց անունը տալու։

Նուազէ կը նշմարէր որ այդ տղան չատ յանդուգն էր, չափազանց յանդուգն, վասն զի ո՛չ մէկ բանի առջեւ կ'ընկրկէր և այս ընթացքով կարող էր Սիմոնէի հօրեղբօր փափագածէն աւելի առաջ երթալ։

Այրէն այս խօսակցութիւնը երկու կողմէ ալ տեղի ունեցած էին սովորական ձայնով մը, այնպէս որ սեղանայարդարն որ կ'ըսպասաւորէր, ուշադրութիւն չէր դարձուցած։

Եւ սակայն ընթրիքն յանկարծ ուրիշ երեւոյթ մը առած էր։ Այլ եւս վերջ դրուած էին խօսակցութեանց դանկիկ նիւթերը զոր հրաւիրեալք կը փոխանակէին ի սկզբան։ Իւրաքանչիւր ոք նոր կացութիւն մը կը նշմարէր եւ Օբէրա-Ֆոմիքի ազատարարն այդ ընտանեկան երեկոյթի գիւցազնը դարձած էր։

Հաւատարկչութիւնը յայտ յանդիման Լիւսիէնի կողմը կը հակէր եւ հօրեղբայրն՝ որ երդուած էր ազդեցութիւն չի բանեցուցնել Սիմոնէի վրայ, երկու մրցակցաց միջեւ հաւասարակշռութիւնը՝ վերահաստատելու համար յարմար դատեց առիթ մը ընծայել առ Լուսեան Ֆօռդէլ որպէս զի նա եւս յառաջ անցնի յաղթական կերպիւ։

(Շարունակելի)

ՄԱՀ
ՎԻԼՀԵԼՄ ԿԱՅՍԵՐ

ՖՐԵՏԵՐԻՔ Գ.
ԹԱԳԱՒՈՐ ԲՐՈՒՍԻՈՅ ԵՒ ԿԱՅՍՐ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ

ՎԻԼՀԵԼՄ ԻՇԽԱՆ
ԽՆԱՄԱԿԱԼ ԿԱՅՍՐՈՒԹԵԱՆ

ՎԵՐՋԻՆ ՎԱՅՐԿԵՍՆՔ

ՎԻԼՀԵԼՄ ԿԱՅՍԵՐ

Տխուր եղելութիւնն զոր երէկ վերապահութեամբ կը ծանուցանէինք՝ ըստուգուեցաւ։

Վիլհէլմ Կայսրն ո՛չ եւս է։

Թէ՛ պաշտօնական և թէ մասնաւոր հեռագրերէ կը տեղեկանանք թէ հինգշաբթի կէս օրէն յետոյ, Կայսեր վիճակը շատ ծանրացած է։ Հիւանդութիւնը ծերութիւն էր, բայց վերջին օրերս կերեւի թէ Կայսրը պաղ առեր է, եւ ծանր տենդ մը յառաջ եկեր է, որ սպառեր լմնցուցեր է ծերունւոյն մը-նացեալ ոյժերն։

Հինգշաբթի իրիկուն Կայսրը մարեցաւ ինկաւ, և այս վիճակ ա՛նչափ երկար տեւեց որ զրոյց ելաւ թէ մեռած էր։ Այս զրոյցին արձագանգն էր զոր կը յիշէինք երէկ։ Բայց մանչն ալ իրօք չուշացաւ։ Կայսրն հինգշաբթի գիշերը շատ յուզեալ անցուց. սաստիկ ջերմէ մը տառապեցաւ։ Բայց բժիշկները գաւաթ մը գինի խմցնել տուին, և ատոր յառաջ եկաւ թմրութիւն մը, որով Կայսրը կրցաւ իւր վերջին գիշերուան մէջ քիչ մը ժամանակ քնանալ։

Երէկ (ուրբաթ) առաւօտ Տքդ. Լաւերի ստորագրութեամբ պաշտօնական զեկոյց մը հրատարակեցաւ, ծանուցանող թէ Կայսրը շատ խռովեալ գիշեր մը անցուներլոն պատճառաւ շատ տրկար ինկած է։ Երէկ առաւօտ շնչարգելութեան դժուարութիւն ծագեցաւ, և այս նոր տագնապ վերջին հարուածն եղաւ։

Վերջապէս, կէս օրէն յառաջ ժամ 8 ½ին, այն է՝ 1888 փետր. 26ին ուրբաթ առաւօտ ժամ երկուքն ու կէսին Վիլհէլմ Կայսրն ամենայն հանդարտութեամբ հոգին աւանդեց։

Աղետալի գոյժը կայծակի արագութեամբ տարածեցաւ Պերլինի մէջ, բոլոր վաճառատունք և գործատեղիք փակեցան, և բսվանդակ գերմանական ոստանը սգոյ մէջ թաղուեցաւ։

Ցուզարկաւորութեան և թաղման օրերը տակաւին չեն որոշուած։ Ըստ սովորութեան, հանգուցեալ Կայսեր մարմինը պիտի զմայեն, և Կայսերական Պալատան մէջ ի տես ամենեցուն պիտի դնեն։ Գերման ժողովուրդն երկրին ամեն կողմերէն գունդագունդ պիտի գիմէ ի Պերլին, վերջին անգամ տեսնելու իւր սիրեցեալ մեծափառ Վեհապետն։ Հետեւապէս, յուզարկաւորութիւնն և թաղումն առաջիկայ շաբթուն վերջերը կամ միւս շաբթուն մէջ միայն տեղի կրնան ունենալ։

Գերման Կառավարութիւնը տխուր եղելութիւնն հեռագրաւ ծանոյց իւր դեսպաններուն, և երէկ, յետ միջօրէին, մայրաքաղաքիս գերման դեսպան Վսեմ. Պ. Ռատովիցի Կայսերական Պալատն երթալով, անձամբ այս գոյժն հաղորդեց Վեհ. Սուլթանին։ Գերմանական դեսպանատունն ալ սգաձեւ պարզեց իւր դրշակն։

Գահաժառանգ Ֆրետերիք Կարլ իշխանն անմիջապէս հռչակեցաւ Ֆրետերիք Գ. ԿԱՅՍՐ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ԵՒ ԹԱԳԱՒՈՐ ԲՐՈՒՍԻՈՅ։

Բայց որովհետեւ նոր Վեհապետը ծանրապէս հիւանդ կը պառկի ի Սան Ռէմօ, իւր որդին, Վիլհէլմ Իշխան, հռչակեցաւ ԽՆԱՄԱԿԱԼ Բրուսիոյ Թագաւորութեան և Գերմանիոյ Կայսրութեան, և երէկ իրիկուընէ սկսեալ ստանձնեց իւր մեծ-հօր մահուամբ թափուր մնացած իշխանութիւնն՝ իբրեւ լիազօր Փոխանորդ իւր հօր։ (*)

Վիլհէլմ Կայսր 91 տարեկան էր, 1797 մարտ 10/22ին ծնած լինելով։ 1861 յունուար 2ին յաջորդեց իւր եղբօր, Ֆրետերիք Վիլհէլմ Դ. Թագաւորին Բրուսիոյ։ Նոյն տարին ի Պատէն իւր կենաց դէմ ուղղեալ փորձէ մը մազապուր զերծաւ։ Ճշդիւ տասն տարի յետոյ, 1871 յունուար 6/18ին, Վերսալլի Պալատան մէջ հռչակեցաւ Կայսր Գերմանիոյ։ Անցեալ դարուն մէջ Մեծին Ֆրետերիքի սկսած գործն այս դարուն մէջ ի գլուխ եկաւ Վիլհէլմ Կայսեր օրով։ Իւր կենագրութիւն պատմութիւնն է գերման ազգին միացման և գերմանական Կայսրութեան վերահաստատման, այսինքն՝ ժամանակիս մեծագոյն դէպքին բովանդակութիւնն է։ Մեր երկուշաբթի առաւօտեան կը հրատարակենք Վիլհէլմ Կայսեր ընդարձակ կենագրութիւնը։

(*) Նոր հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Ֆրետերիք Գ. Կայսրը Պերլին կ'երթայ՝ իշխանութիւնն արդեամբ ստանձնելու նպատակաւ։

ՖՐԻՏՅԵՐԻՔ Գ. ԿԱՅՍՐՆ Ի ՊԵՐԼԻՆ

Պերլին, 9 մարտ երեկոյ

Կայսրապետական Պաշտօնական Օրագիրը կը հրատարակէ ՖՐԻՏՅԵՐԻՔ Գ. ԿԱՅՍԵՐ մէկ հեռագիրը, որ յայտնելով այն վիշտը զոր կը պատճառէ իրեն իւր հօր մահը, եւ չնորհակալ լինելով Պիզմարք իշխանին և նախարարութեան՝ իրենց հաւատարիմ ծառայութեանցն համար, կը յայտնէ թէ նոցա աջակցութեան կը վստահի՝ իրեն ինկած ծանր գործին համար։ Կը ծանուցանէ թէ վաղը կը մեկնի ի Պերլին։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔՆ Ի ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏ

Ամեն. Ս. Պատրիարքը Հայրն երէկ կայսերական պալատ գնաց և նախ եւ առաջ ընդունուեցաւ երկրորդ սենեկապետ Հաճի Ալի պէյի կողմէ։ Ն. Ամենապատուութիւն յետոյ պատիւ ունեցաւ ներկայանալու Վեհ. Սուլթանին որ յոյժ սիրալիր կերպիւ ընդունեց զնա։

ԱՌԱՋՆՈՐԴԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՔ

Կարնոյ գաւառական ժողովոյ կողմէ ի Պատրիարքարան հասած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ քուէից ստուար մեծամասնութեամբ Կարնոյ վիճակին առաջնորդ ընտրուեր է Դերձակեան Դեր. Օրիստակէս եպիսկոպոս։

Գաւառական ժողովը խնդրած է միանգամայն որ Ն. Գերապատուութիւն փութացնէ իւր մեկնումն ի Կարին։

* *

Տիգրանակերտէն կը գրեն մեզ.

«Տեղւոյս երեսփոխական ժողովը երիցս ի նիստ գումարուելով, Պատրիարքարանէն յղուած ընտրելեաց ցանկին վրայ չկրցաւ ընտրութիւն կատարել, վերահաստատեց Դեր. Իսթիճեանի ընտրութիւնն և ազգ. տուրք մը քուէարկեց Առաջնորդարանի ծախքերն հոգացուելու համար։»

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Ուսումնական Խորհրդոյ Բ. նիստը գումարեցաւ երէկ ի Պատրիարքարան ընդ ատենապետութեամբ Տքդ. Բ. Թիրեաքեան էֆէնտիի, և հետեւեալ անօրինութիւններն եղան.

1. Նկատողութեան առնուեցաւ Մկրտուչեան Գէորգ էֆի խնդիրն՝ որով իւր մասնաւոր վայծարանն Ազգ. Վարչութեան վերին հսկողութեան ներքեւ դնել կը փափաքէր, ներկայանալով իւր վարժարանի ուսանող Դրագիրն։ Գէորգ էֆ. անձամբ ներկայացած լինելով՝ Խորհուրդը ծանոյց յիշեալին թէ՝ իւր վայծարան ի իրը մասնաւոր հաստատութիւն չկրնար թաղային վարժարանաց նման Ազգ. Վարչութեան անմիջական հսկողութեան տակ նկատուիլ, և թէ վարչական և այլ պատասխանատուութիւնը միայն իւր վրայ կը մնայ. իսկ իրրեւ ազգային մասնաւոր կրթարան Ազգ. վարչութիւնը միայն իրաւունք ունի, առանց խնդրուելու, դասատուակարգեան ոգւոյն, բարուց և կրօնից մասին վերին հսկողութիւնն իրեն վերապահել։ Իսկ ուսանող Դրագիրն յանձնուեցաւ Կրթական Տեսչութեան ի քննութիւն և ի տեղեկագրութիւն։

2. Խորհուրդը նկատողութեան առնելով վրացի մեծայարգ գիտնական Պ. Բագրատեանցին հայկական հնութեանց մասին տարած ջանքն ու աշխատութիւնները, իւր կողմէ պատուիրակ կարգեց իւր անդամակիցներէն Ասլանեան Գէորգ էֆ. և Կրթ. Տեսուչ Իսթիճեան էֆ. յանուն Ուսումնական վարչութեան Հայոց անձամբ յիշեալ համբաւաւոր գիտնականին այցելել եւ իւր գոհունակութիւնն յայտնել։

3. Նկատողութեան առնլով Զալաթիոյ Ազգ. մասնաւորարան բաւական ժամանակէ ի վեր ապարդիւն վիճակի մէջ մնալը, որոշեց Կրթական Տեսչութեան յանձնարարել որպէս զի եղեւմից Տեսչութեան եւ Գեր. Խորէն Նար-Պէյ Սրբազանի եւ Յ. Արշակ էֆ.ենի հետ բանակցելով տեղեկագիր մը ներկայացնէ, յիշեալ կարեւոր հաստատութիւնն Ազգին օգտակար լինելու վիճակին դրուելու եղանակին վրայ խորհելով հարկ եղած տեսչութիւնն ընելու համար։

4. Կրթ. Տեսուչ Իսթիճեան էֆ. առաջարկութիւն մը բերաւ Խորհրդոյն՝ որով հայկական տառերէ ոմանց հնչումն ուղղելու պէտքը կ'զգացնէր. Խորհուրդը սիրով ընդունելով զայդ առաջարկութիւն, հետեւեալ ձեռնէտ մասնագէտներէ Յանձնախումբ մը կազմեց եւ անոր յանձնեց քննել խնդիրն եւ տեղեկագիր մը ներկայել։

Յանձնախմբի անդամ են,

Ամեն. Խրիմեան Սրբազան Հայրիկ
Գեր. Խորէն Ս. Արք. Եպ. Նար-Պէյ
Վեր. Հ. Սէրովբէ Տէրվիշեան
Արժ. Յովհաննէս Աւագ քհնյ. Հիւսքեարպէյկեանեան
Մեծ. Մատաթիա Գարագաշեան
» Մարկոս էֆ. Ազաբէգեան
» Գրիգոր էֆ. Նիկողոսեան
» Դաւիթ էֆ. Քալանթարեանց

5. Որոշուեցաւ զանազան ատիճանի ուսուցչական վկայագիր տալ հետեւեալներուն՝ Սահակ Փափազեան, Օր. Դիմիտրատ Ա. Թանդաճեան, Միքայէլ Համամճեան, Փետրոսէ Մարխալեան, Վերգինէ Մկրտիչեան, Աղաւնի Տէօքմէճեան, Պեղիք Նիկողոսեան, Սօֆի Տոդրամաճեան Տիկին Մայրիկէ Տէօքմէճեան, Պաղտիկ Ճիլէրճեան, Յակոբ Մոգոսեան, Գրիգոր Ս. Փափազեան, Գառնիկ Սէթեան, Համբարձում Յ. Էնքսէրճեան, եւ Գասպար Մարտիրոսեան։

Ասկէց առաջ ուսուցչութիւնք կը կատարուէին յատուկ օժանդակ քննիչ Յանձնախմբի միջոցաւ. խորհուրդը նկատելով որ նմանորդ Ուսումն. Խորհրդոյ հրատարակմանն դադարեալ է նաեւ օժանդակ մասնախումբն, որոշեց յետ այսորիկ ինքն եւ կամ բուռ պարագային յարմար դատած ձեռնհաս անձանց ձեռօք կատարել նոյն քննութիւնը։

Յաջորդ նիստը պիտի գումարի 15 օրէն։

Պիլէճիկէն եկած պատուաւոր ուղեւորներ խիստ աղեկէղ կերպով կը նկարագրեն կէօլ Փազարի (Պիլէճիկ) հայ սովելոց տխուր վիճակն, որ վերջին օրերս չափազանց սաստկացած է։ Ամբողջ գիւղեր ուտեստէ զրկուած, սոսվամահ կորնչելու վտանգին մէջն են, եթէ օգնութիւն չհասցուի ընդհուպ։

Մեծ. Միքայէլ էֆէնտի Յակոբեանի առաջարկութեամբ ու փափագանաց հաւանութեամբ՝ և իւր իսկ պաշտպանութեամբ կազմեալ ԱԶԳԱՏԱԽՆԱՄ ընկերութիւնն, որոյ հրաւիրագիրը կը հրատարակենք ի տեղիս, գեղեցիկ առիթ մը կ'ընծայէ Սամաթիոյ, Նաւալը-գաբուի և Նոր-Թաղի պատ. ազգայնոց՝ Նոր ապացոյց մը տալ այն համերաշխութեան ոգւոյն որ կը տիրէ իրենց մէջ և հաւասար գործակցութեամբ ամրապնդել ու զարգացնել սոյն նորահաստատ բարեպատակ ընկերութիւնը։

ՀՐԱՒԷՐ

Առ ազգայնս Սամաթիոյ, Նաւալը-գաբուոյ և Նոր-Թաղի

Ընդ պաշտպանութեամբ Մեծ. Միքայէլ էֆէնտի Յակոբեանի՝ Թարգմ. մ.ջ Նորագ հաստատեալ Ազգատախնամ Ընկերութեան Հիմնադիր ժողովոյ առաջին գումարման մէջ, որ տեղի ունեցաւ անցեալ կիրակի, ի մէջ այլոց որոշուած ըլլալով՝ որ սոյն բարեպատակ ընկերութիւնն Սամաթիոյ երից թաղից հաւասար գործակցութեամբն ըլլայ, ներկայիս կը հրաւիրեմք յիշեալ երեք թաղերու Պատ. ազգայինս՝ որ բարեհաճին ներկայ գտնուիլ Հիմնադիր Ժողովոյ երկրորդ գումարման, որ տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ կիրակի օր, 28 փետրուար, ի ժամ 7, ի Ս. Սահակեան վարժարանի, ընկերութեանս Տնօրէն Խորհրդոյ ընտրութիւնն կատարելու համար։

Ի դիմաց Հիմնադիր Ժողովոյն Ազգ. Ընկերութեան Սամաթիոյ

Ատենադպիր Ատենապետ
ԼԵՒՈՆԴ ՍԱԱԿԱՃԵԱՆ ՊԱՐԳԵՒՔՈՓԱՁԵԱՆ

Սամաթիա 26 փետր. 1888

ՅԱԿՈԲԵԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Այս գիշեր տեղի կ'ունենայ ի Նոր Թատրոն Բերայի, Հռոմէական ազգայնոց Յակոբեան վարժարանին և հիւանդանոցին ի նպաստ կազմուրեալ մեծ պարահանդէսն որուն չքեղութեան և փայլուն յաջողութեան համար գրաւական մ'են կարգադիր մասնախմբի ոնդամոց անուանքն որք ասսիկ.

Վսեմ. Մանսուռ Ճէլալէտտին փաշա, Ելևմտական Նախարար, Նախագահ
» Արիստակէս էֆէնտի Ազարեան, Նախագահ Առեւտրական Սենեկի Դեր-Նախագահ
Մեծ. Գէորգ էֆէնտի Սամանճեան, Գանձապետ
» Յովհաննէս պէյ Գոյ.ճմեան, Իրաւագէտ Խորհրդական Օգնական, Բարեգործաբար
Մեծ. Ազարեան Անտոն էֆէնտի
» Ազարեան Յոզէֆ էֆէնտի
» Ալիքսանեան Յովհաննէս պէյ
Վսեմ. Բարազեան Լեւոն պէյ, Դեր-Տնօրէն Խնայ. Արկեղ
» Բոյթուզպէեան Միքայէլ էֆէնտի, Խորհրդական Եկեւմտական Նախարարութեան
» Գազանճեան Գրիգոր էֆէնտի
Մեծ. Գասարեան Վիրէն էֆէնտի
Վսեմ. Գուլումճեան Պետրոս էֆէնտի, Վերատեսուչ Անտառաց և Հանքաց
» Եէնիսէհանեան Տիմոթրաքի էֆէնտի
» Համամճեան Սարգիս էֆէնտի
Մեծ. Հէքիմեան Մկրտիչ էֆէնտի
» Հէքիմեան Վիրէն էֆ.ենտի
» Ճիվէլէկեան Տիգրան էֆէնտի, Խմբագիր Տնօրէն Ճէրէմէյէ Շարքէնէ լրագրոյ
Վսեմ. Նաֆիլեան Անտոն փաշա
Մեծ. Նաֆիլեան Պետրոս էֆէնտի
Վսեմ. Նուրեան Յովհաննէս էֆէնտի, Անդամ Գեղական Խորհրդոյ
Մեծ. Պէրպէրեան Պետրոս էֆէնտի
Վսեմ. Սարիհ Միհիր պէյ, Ընդհ. Քարտուղար Առեւտր. և Հանր. շինութեանց Նախարարութեան
Սբր Ալիքիւտ Սանտիսլի, Առաջին Թարգ. Անգղ. դեսպանատան
Մեծ. Սապրեան Անտոն էֆէնտի
Վսեմ. Սաքզեան Յովհաննէս էֆէնտի, Ընդհանուր Դատախազ Հաշուեքննութեան Ատենի
Մեծ. Սմայթ Ֆ. Հաշուապալ-Քննիչ Օսմ. Կայս. Պանքայի
» Ֆոլշ Անթոնան էֆէնտի.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԵՐԼԻԿԻ ՍԷԼԱՄԼԸՔԸ

Սէլամլըքի արարողութիւնը տեղի ունեցաւ երէկ Համիտիէ մզկիթին մէջ. Բազմաթիւ օտարազգիք կը գտնուէին Վեհ. Սուլթանի մասնաւոր արկեղ պաշտօնատան մէջ, հանդէսը դիտելու համար։ Ի մէջ այլոց ներկայ էին, Սպանիոյ դեսպանն ու դեսպանուհին և Հայ-Հռոմէականաց Պարիարքն՝ Ազարեան Գերապայծառ. Վեհ. Սուլթանի սենեկապետներէն Էմին պէյ լիշեալ պաշտօնատունն երթալով յանուն Ն. Վեհափառութեան մեծարեց դներկայս։

Յաւարտ Սէլամլըքի արարողութեան կատարուած զօրահանդէսէ մը յետոյ, Վեհ. Սուլթանն երկաթի կառք մը բազմեցաւ, որուն երիվարները իւր իսկ ձեռօք կը վարէր և դէպի Շիշլի ու Ֆէրիգիւղի կողմերն երթալով զինուորական վարժարանի ետեւի կողմէն Երլտրղի պալատը վերադարձաւ։

* *

Սէլամլըքի արարողութենէն յետոյ Վեհ. Սուլթանին հրաւիրանօք Սպանիոյ դեսպանը Ն. Վեհափառութեան ներկայանալու պատիւն ունեցաւ։

* *

Վեհ. Սուլթանի թիկնապահ Նաստրվաշա դարձեալ հիւանդացած լինելով ներկայ չգտնուեցաւ երէկի Սէլամլըքի արարողութեան։

* *

Երէկ Սէլամլըքի պահուն Վեհ. Սուլթանն առաջին կարգի Մէճիտիէ պատուանշան չնորհեց Նաւահանգստի վերատեսուչ Տիլավեր փաշային։

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ ԴԷՊԵՐԸ

Սէրվէր կիմանայ թէ Սուրիոյ կուսակալ պիտի անուանուի Պերութի կուսակալ Ալի փաշա։

Նոյն թերթը կը ծանուցանէ միանգամայն թէ որոշուած է պաշտօնանկ ընել Դամասկոսի ֆրանսական հիւպատոսն, որովհետեւ հիւպատոսարանի ծանուցեալ փոքր և անկարեւոր դէպքին չափէն աւելի կարեւորութիւն տրուած էր։

—Այսրնի կուսակալ Նազիֆ փաշա կայս. պալատան առաջին քարտուղարին ուղղած է իւր պաշտօնավարութեան համառաւուտիւնը պարունակող երկու տեղեկագիր և վիճակագրութիւն մը որ Վեհ. Սուլթանին մատուցուած է։

ՎԱՌՆԱՑԻ ԱՄԲՈՒԹԻՒՆՔ

Վառնայէն հեռեւալը կը գրեն աս. Մենդրէս.

Երկու հազարապետք՝ մին ամրաչէն զօրաց վայտէն և միւսը թնդանօթաձիգ զօրաց վայտէն՝ Շուտմայէն աստ հասան և ամրութիւններ կառուցանել պիտի տան քաղաքին և նաւահանգստին բարձանց վրայ։ Կերեւի թէ այս շինութեանց ստիպողական պէտք կայ, վասնզի հակառակ սաստկացունչ ձմրան որ կը տիրէ աստ, անընդհատ կաշխատին նախնական պատրաստութեանց։ Այսպիսի գործունէութիւն մը աւելորդ է իմ խնարէ կարծեօք, վասն զի այդ ամրոցներ, ի պահանջել հարկին, նաւատորմի մը մուտքը չարգիլելէ զատ քաղաքն հրդեհի կրնան տալ։ Արդէն ի՞նչ պէտք կայ Վառնա զօրք հանելու, քանի որ ամբողջ ծովեզերքը մինչեւ ի Մանտալիա (ռումանական սահմանագլուխ) յարմար են այսպիսի գործողութեան մը։ Մանաւանդ Բալիաքթի հրուանդանը շատ աւելի ապահով ապաստարան մ'է մարտանաւուց համար որք կրնան ժամանակ մը կանգ առնուլ անդ՝ զօրք և ռազմամթերք ցամաք հանելու համար։

ԿՐԷՏԷԻ ԿՈՒՍԱԿԱԼԸ

Թուրէք հաւատ չընծայեր Նէօլըզի հրատարակած այն լուրին թէ Կրէտէի կուսակալ Քոսդաքի փաշա մայրաքաղաքս հրաւիրուած է և կամ պիտի հրաւիրուի, որովհետեւ, կ'ըսէ, Բ. Դուռն ո՛չ այդ տեսակ հրաման մը ուղղած է Քոսդաքի փաշային և ոչ ալ այդ մտօք որոշում մը տուած։

—Կրէտէէ եկած մասնաւոր տեղեկութեանց նայելով Հանեաի մէջ զրոյց կը շրջի եղեր թէ Քոսդաքի փաշա հրաւիրած է Կրէտէի կուսակալութեան պաշտօնէն։

ԷՐԷՃԼԻԻ ԱՆԽՈՒՀԱՆՔ

Երէճլի ածխահանքաց շահագործման մենաշնորհի գործն օր աւուր մեծ կարեւորութիւն մը կ'ստանայ։ Այս պահուս Եւրոպացի դրամատերաց քանի մը խումբեր քննութեան առած են կայս. կառավարութեան առաջարկութիւններն ի մասին այդ մենաշնորհի, որք հետեւեալներն են.

«Արտօնատերաց պարտին 500,000 ոսկւոյ կանխավճար մ'ընել կառավարութեան, իրենց կողմէ վճարելի տուրքերով հատուցանելի։ Այս տրոց քանակութիւնը պիտի լինի արտադրեալ հանքին 100ին 30։ Շահագործման ընկերութիւնը պարտի հատուցանել այն ՇՄասներ զոր կը կրեն այս հանքերն այժմ շահագործող ձեռնարկուք, այնպիսի եղանակաւ մը որ այս վերջինք իրաւունք չունենան կառավարութենէն որ եւ է պահանջում ընել։ Հաշիւ եղած է որ հատուցանելի ՇՄասուց դումարը կը հասնի 50,000 ոսկւոյ։

«Արտօնատերաց պարտաւոր պիտի լինին կառավարութեան պիտոյից համար պէտք եղած հանքածուխը տալ՝ վաճառման գնոյն վրայ 100ին 40 զեղչով մը։ Նմանապէս պարտաւոր պիտի լինին կամ նաւահանգիստ մը շինել լիբէյլիի և կամ ճանբայ մը բանալ այդ կայ պաշտօնատունն երթալով։

«Վեհափառութեան մեծարեց դներկայս։

Յաւարտ Սէլամլըքի արարողութեան կատարուած զօրահանդէսէ մը յետոյ, Վեհ. Սուլթանն երկաթի կառք մը բազմեցաւ, որուն երիվարները իւր իսկ ձեռօք կը վարէր և դէպի Շիշլի ու Ֆէրիգիւղի կողմերն երթալով զինուորական վարժարանի ետեւի կողմէն Երլտրղի պալատը վերադարձաւ։

* *

Սէլամլըքի արարողութենէն յետոյ Վեհ. Սուլթանին հրաւիրանօք Սպանիոյ դեսպանը Ն. Վեհափառութեան ներկայանալու պատիւն ունեցաւ։

* *

Վեհ. Սուլթանի թիկնապահ Նաստրվաշա դարձեալ հիւանդացած լինելով ներկայ չգտնուեցաւ երէկի Սէլամլըքի արարողութեան։

* *

Երէկ Սէլամլըքի պահուն Վեհ. Սուլթանն առաջին կարգի Մէճիտիէ պատուանշան չնորհեց Նաւահանգստի վերատեսուչ Տիլավեր փաշային։

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ ԴԷՊԵՐԸ

Սէրվէր կիմանայ թէ Սուրիոյ կուսակալ պիտի անուանուի Պերութի կուսակալ Ալի փաշա։

Նոյն թերթը կը ծանուցանէ միանգամայն թէ որոշուած է պաշտօնանկ ընել Դամասկոսի ֆրանսական հիւպատոսն, որովհետեւ հիւպատոսարանի ծանուցեալ փոքր և անկարեւոր դէպքին չափէն աւելի կարեւորութիւն տրուած էր։

—Այսրնի կուսակալ Նազիֆ փաշա կայս. պալատան առաջին քարտուղարին ուղղած է իւր պաշտօնավարութեան համառաւուտիւնը պարունակող երկու տեղեկագիր և վիճակագրութիւն մը որ Վեհ. Սուլթանին մատուցուած է։

ՎԱՌՆԱՑԻ ԱՄԲՈՒԹԻՒՆՔ

Վառնայէն հեռեւալը կը գրեն աս. Մենդրէս.

Երկու հազարապետք՝ մին ամրաչէն զօրաց վայտէն և միւսը թնդանօթաձիգ զօրաց վայտէն՝ Շուտմայէն աստ հասան և ամրութիւններ կառուցանել պիտի տան քաղաքին և նաւահանգստին բարձանց վրայ։ Կերեւի թէ այս շինութեանց ստիպողական պէտք կայ, վասնզի հակառակ սաստկացունչ ձմրան որ կը տիրէ աստ, անընդհատ կաշխատին նախնական պատրաստութեանց։ Այսպիսի գործունէութիւն մը աւելորդ է իմ խնարէ կարծեօք, վասն զի այդ ամրոցներ, ի պահանջել հարկին, նաւատորմի մը մուտքը չարգիլելէ զատ քաղաքն հրդեհի կրնան տալ։ Արդէն ի՞նչ պէտք կայ Վառնա զօրք հանելու, քանի որ ամբողջ ծովեզերքը մինչեւ ի Մանտալիա (ռումանական սահմանագլուխ) յարմար են այսպիսի գործողութեան մը։ Մանաւանդ Բալիաքթի հրուանդանը շատ աւելի ապահով ապաստարան մ'է մարտանաւուց համար որք կրնան ժամանակ մը կանգ առնուլ անդ՝ զօրք և ռազմամթերք ցամաք հանելու համար։

* *

ԿՐԷՏԷԻ ԿՈՒՍԱԿԱԼԸ

Թուրէք հաւատ չընծայեր Նէօլըզի հրատարակած այն լուրին թէ Կրէտէի կուսակալ Քոսդաքի փաշա մայրաքաղաքս հրաւիրուած է և կամ պիտի հրաւիրուի, որովհետեւ, կ'ըսէ, Բ. Դուռն ո՛չ այդ տեսակ հրաման մը ուղղած է Քոսդաքի փաշային և ոչ ալ այդ մտօք որոշում մը տուած։

—Կրէտէէ եկած մասնաւոր տեղեկութեանց նայելով Հանեաի մէջ զրոյց կը շրջի եղեր թէ Քոսդաքի փաշա հրաւիրած է Կրէտէի կուսակալութեան պաշտօնէն։

* *

ԷՐԷՃԼԻԻ ԱԾԽՈՒՀԱՆՔ

Երէճլի ածխահանքաց շահագործման մենաշնորհի գործն օր աւուր մեծ կարեւորութիւն մը կ'ստանայ։ Այս պահուս Եւրոպացի դրամատերաց քանի մը խումբեր քննութեան առած են կայս. կառավարութեան առաջարկութիւններն ի մասին այդ մենաշնորհի, որք հետեւեալներն են.

«Արտօնատերաց պարտին 500,000 ոսկւոյ կանխավճար մ'ընել կառավարութեան, իրենց կողմէ վճարելի տուրքերով հատուցանելի։ Այս տրոց քանակութիւնը պիտի լինի արտադրեալ հանքին 100ին 30։ Շահագործման ընկերութիւնը պարտի հատուցանել այն ՇՄասներ զոր կը կրեն այս հանքերն այժմ շահագործող ձեռնարկուք, այնպիսի եղանակաւ մը որ այս վերջինք իրաւունք չունենան կառավարութենէն որ եւ է պահանջում ընել։ Հաշիւ եղած է որ հատուցանելի ՇՄասուց դումարը կը հասնի 50,000 ոսկւոյ։

«Արտօնատերաց պարտաւոր պիտի լինին կառավարութեան պիտոյից համար պէտք եղած հանքածուխը տալ՝ վաճառման գնոյն վրայ 100ին 40 զեղչով մը։ Նմանապէս պարտաւոր պիտի լինին կամ նաւահանգիստ մը շինել լիբէյլիի և կամ ճանբայ մը բանալ այդ տեղէն յԱմասիա-Բազար։ Ընտրութիւնը կառավարութեան թողուած է։

«Մենաշնորհի պայմանաժամը պիտի լինի 50 տարի։»

Վեհ. Սուլթանն իբրեւ ճանապարհի ծախք վեց հարիւր ոսկի չնորհած է կրօնական վարժարաններու այն գաւառացի աշակերտաց որք այս միջոցիս իրենց հայրենիքները կերթան։

—Ելմտական Նախարարութեան պաշտօնատան մէջ կազմեալ յանձնաժողովն, որ պաշտօն ունէր պատրաստել տէրութեան 1304 տարւոյ ելմտացոյցն, իւր աշխատութիւններն աւարտած և տեղեկագիրը պատրաստած է զոր այսօր պիտի ներկայացնէ Բարձր. Մեծ Եպարքոսին։

Սոյն յանձնաժողովոյ որոշմամբ եւ Եպարքոսական հրամանաւ ծանուցուեցաւ բոլոր պաշտօնատանց որ իրենց ելմտացոյցին վրայ յաւելում չնեն մինչեւ որ փոխարէն գումարը չորոշուի։

—Վեհ. Սուլթանն հրամայած է իւր անձնական գանձէն վճարել երեւելի թուրք բանաստեղծ Պաղատտի Ապտիւլազիզ Ասըմ էֆէնտիի յուղարկաւորութեան ծախքը։

—Վառնայէն կը գրեն առ Հ-էֆէդ թէ տեղւոյն Բիւշտիւէ վարժարանի ուսուցիչ Նէճիպ Նաստը էֆէնտի տեղական կառավարութեան գործոց միջամտած և իրաւ ժողովրդեան մէջ պառակտում մը ձգած լինելով, պուլկար կառավարութեան կողմէ արգիլուեր է այդ վարժարանին մէջ պաշտօն վարել։ Նոյնպէս պաշտօնանկ եղեր է Վառնայի վարժարանաց քննիչն, որ Խալիլ էֆէնտի անուն անձի մը հետ միանալով Նէճիպ էֆէնտիի պաշտօնավարութիւնը գովող հեռագիր մ'ուղղած էր Թուրքիոյ կրթական Նախարարութեան։

—Վեհ. Սուլթանը բարեհաճած է հրամայել որ Պ. Այֆրէտ Քաբօրալ կրէ Նէշանը Իֆթէխարի պատուանշանը զոր Սուլթան Մահմուտ կայսրը նուիրած էր Նորա հօր։

—Լ. Հէրբէտ կը հերքէ Պուլկարիոյ դատական Նախարար Պ. Սդոյիլոֆի կ. Պոլսէ մեկնելու լուրը։

—Պարսկաստանի արտաքին գործոց Նախարարի որդին, Մուշէիտ իւլ Միւլք որ ժամանակէ մ'ի վեր մայրաքաղաքս իր գտնուէր, հինգշաբթի օրը Այէքսանդրիա ուղեւորեցաւ ուստից Թէհրան պիտի վերադառնայ։

Նոյն օրը մեկնեցաւ նաեւ մայրաքաղաքէս Պարսից դեսպանատան Նախորդ առաջին քարտուղար Հաճի Միրզա Հասան խան, որ Պասրայի ընդհ. հիւպատոս անուանուած է, իւր նոր պաշտօնատեղին ուղեւորելու համար։

—Բայտնի է թէ Հանրային պարտուց վարչութիւնը կնոջ եւ քոնթռոլի ներքեւ առած է այն զուիչ գործիներն (էմպէր) որոց միջոցաւ չոր պտուղներէ օղի կը հանուի։ Արդ, յիշեալ վարչութիւնը տեղեկանալով որ այլ եւ այլ անձինք այդ գործիքներուն վրայ գրուած կնիքներն հանելով գաղտնի կերպիւ օղի կը պատրաստեն եւ կը վաճառեն, ծանր պատիժներ տնօրինած է այդ կարգի անձանց նկատմամբ եւ իւր սոյն որոշումը ներկայացուցած է Բ. Դրան։

Ինչպէս կ'երեւի ի տարբեր հրատարակեալ Ադգէ մը, մանկարարձ Տիկին Կրիւգքի վկայեալ Վիէննայի Համալսարանէն, որ վերջին օրերս մայրաքաղաքս հասաւ, իւր բնակութիւնն հաստատած է ի Բերա, Սեպահի Նկարչատան վերի յարկը։ Ցիշեալ Տիկինը մասնաւորապէս կը դարմանէ յօդացաւ, թիւաւոր եւ որովայնի ու ջղային հիւանդութիւններ, գիտական շփմանց (massage scientifique) միջոցաւ։ Այս օգտակար դրութիւնը որ ընդհանրացած է Եւրոպայի եւ Ամերիկայի մէջ, ուր մեծամեծ հաստատութիւնք կան գիտական եւ էֆեքդրական մասնաբի համար, կարծեմք առաջին անգամ ի գործ պիտի դրուի ասոր։ Տիկին Կրիւգքի արդէն մուտ գտած է Բերայի բարձր ընտանեաց ոմանց մէջ եւ քանի մը ծանօթ անձնաւորութիւններ բժշկած է կարճ միջոցի մէջ։ Այն ընտանիքներ որք դիմեն յիշեալ Տիկնոջ խնամոց, փորձով պիտի տեսնեն նորա գործածած դրութեան օգտակարութիւնն եւ արագ բուժում մը պիտի գտնեն։

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

Կը ծանուցուի հասարակութեան թէ կրնայ երկաթուղեայ յառաջիկայ վիճակահանութեան համար բրօշներ գնել Օսմ. Կայս. Պանքայէն, ամեն օր ժամ 10էն մինչեւ 3½ (Ը. Ե.)

1528

ՏՕ

ՕՐՈՒԱՆ ԿԵԱՆՔԸ

ՊՕՍԱՃԸ-ԳԻԻՂ, 26 փետրուար

Օրուան Սուրբը. — Սուրբերու դերը. Ս. Սարգիս եւ հայք. — Հէքեաթ մը. — Հայ սուրբերն Եւրոպայ մէջ. — Գաղթական հայութիւնը։

Ցայսմաւուրքի մէկ անկիւնը նետուած, Հայաստանի մէջ միշտ կենդանի մնացած, եւ հաւատով հայ աղջիկներու երազներն յուսագրող Սարգիսն ահա՛ յանկարծ չնորհիւ Հէնդ բրոնիկագրին կուգայ օրագրութեան մէջ Ֆէրտինանտ իշխանի, բարեկենդանի պարահանդիսի, բարիզեան նորավէպի հետ օրուան խնդիրը լինելու պատուոյն արժանանալ։ Վարդապետ մը — որոյ չկրնար օգտակար ծառայութիւն մը մատուցանել, գէթ ուղղակի կերպով, Սարգիս, մասնագէտ Սուրբը— կ'ուզէ ի մրէժ պաշտօնանկ ընել այդ սուրբն յանուն ազգայնութեան սկզբունքի։ Իսկ Հայաստանցի երիտասարդներ իրենց երկրի յիշատակներովն ոգեւորուած կ'ուզեն պաշտպանել Յ. Սարգսի վտանգեալ պատիւը։

Սխալողն այս անգամ եկեղեցականն է. սուրբերն ազգութիւն չունին, միջազգային են։ Ազգերն իրենց սուրբերն իրարու փոխ կուտան։ Եւ եթէ սուրբերու գոյութեան իրաւունքը —raison d'être— քննենք, այն ատեն կ'իմանանք թէ ուրիշ կերպ կարելի չէր։ Մեր այժմու սուրբերը, Ղեւոնդ, Վարդան և նմանք, նոր սերունդի սուրբերն են, Սահմանադրութեան սուրբերն են, աւելի ազգութեան սուրբեր են քան թէ քրիստոնէութեան. գաղափարի, զգացման, երիտասարդ սրտի տրոփիւններու սուրբերն են, և եթէ անկեղծ խօսիք, Տիգրանի մը մասունքը Ղեւոնդի մը մասունքէն նուազ պաշտելի չէ մեզ համար։ Բայց այս ամէնը կրօնքի հետ շատ գործ չունի, Սուրբերու պաշտօնն ուրիշ է։ Անոնք սրտի, հոգւոյ, զգացմանց հետ գործ չունին, այլ մարմնոյ հետ։ Մին աչքերու բժիշկ է, ուրիշ մը կոկորդի, այս ինչը նաւորդաց համար է, այն ինչը մուրատաու է, միւս մը ամուսնացելոց։ Երբ այս այսպէս է, բնական է որ ազգութիւնը մեծ դեր մը չխաղայ։ Ոմն մեզմէ հիւանդութեան միջոցին խորութիւն կը դնէ բժիշկներու ազգութեան մէջեւ։ Եթէ աւելի վստահութիւն ունինք յոն բժշկի մը քան թէ հայ բժշկի մը, անշուշտ, եւ իրաւամբ, աւելի եսական կ'ըլլանք քան թէ ազգամոլ։ Իսկ խեղճ հայաստանցին որ բժիշկէ ու դեղէ կարօտ է, պիտի շարունակէ պաշտել անարծաթ Կոզմոսն ու Դամիանոսն, որքան ալ մեր նոր ականջներու դժոխալուր հնչեն այդ անուանները։ Ժողովուրդները միայն իրականութեամբ չեն ապրիր, այլ նաև երեւակայութեամբ։

Առ այժմ կրնանք ըսել ապահովաբար թէ սուրբերը մեր հարուածներէն երկիւղ չունին. ինչ որ ալ ընենք, օտարազգի ըլլան թէ ազգային, դիրենք իրենց պատուանդաններէն չենք կարող վար առնուլ։ Միայն գիտութեանց ծաւալումը, մանաւանդ բժշկաց ընդհանրանալը վտանգաւոր սպառնալիք մ'է սուրբերու։

Սակայն Ս. Սարգիս այդ սպառնալիքներէն ալ երկիւղ չունի, վասն զի իւր պաշտօնը բժշկական չէ և ո՛չ ալ գիտական. որքան ատեն մարդիկ սիրելու և ամուսնանալու հարկն զգան, միշտ ժպիտ մը պիտի ունենան Ս. Սարգսին։

Ուրախ զուարթ սուրբ մ'է այդ Սարգիսն, և ցաւերն ու խոտորը չեն որ իւր ձիուն եռեւեռն կ'երթան։ Միայն թէ, իւր պաշտօնին բերմամբ, բաւական խստապահանջ է, քիչ մը շատ անաչառ է. երանի՜ այնմ որ նորա հինգ օրը պահը ու ծոմ կը պահէ, իսկ վա՛յ անոր որ այդ պարտականութիւնը մոռացութեան կուտայ։ Այս մասին Ս. Սարգսի հրահանգն ամենուն յիշատակին մէջն է և մայրն երկիւղածութեամբ իւր զաւկին կ'աւանդէ ինչ որ Սուրբն ըսած է իւր հինգ աւուր պահոցն համար։

«Ո՛վ որ իմ հինգ օրս կենայ, առնեմ խբ (ճերմակ) ձիուս վրայ, նստեմ կանանչ արտիս վրայ։

«Ո՛վ որ իմ հինգ օրս չկենայ, առնեմ ալ ձիուս վրայ, նստեմ սալ բարին վրայ։»

Եւ եթէ Պոլսոյ աղջիկներն ու մանչերը «սալ բարին» վրայ են, ահաւասիկ գաղտնեաց բանալին։

Բայց իւր խստապահանջութեան հետ, կատարեալ եսամոլ մ'ալ է Ս. Սարգիս։

Անոնք որ ի պաշտպանութիւն սուրբին գրիչ ձեռք առին ըսելով թէ ժողովուրդն իւր հեւեւանքներովն ու երգերովը միշտ կենդանի կը պահէ Սարգսի յիշատակը, լաւ կ'ընէին եթէ չօշափելի օրինակներ տային և այդ հէքեաթներով —որ ընդարձակ անէսդոթ, մանրավէպներ են—դուրս ցատքեցնէին այդ սուրբին բոլոր յատկութիւնները։ Քանի որ իրենք չբրին, իբրեւ օրինակ մը ես պատմեմ այդ հէքեաթներէ մին. մեր ընթերցողներն ալ քիչ մը գաղափար կուտանեն մեր հայրենի հէքեաթներուն վրայ զորս եւրոպական նորավէպները մոռացութեան տուին։

Ուրեմն պատմինք հէքեաթը։

Գիւղի մը մէջ մայր մը տղայ մը կան եղեր, չատ աղքատ, միայն կով մը ունին, որով ապրելու անկարող են։ Մայրը ու տղայ խելք խելքի կուտան և կ'որոշեն որ Ս. Սարգսի հինգ օրուան պահէն ու ծոմը պահեն և հինգ օրէն վերջ կովերնին մորթեն, մատաղ ընեն սուրբին, և սուրբն ալ անշուշտ իրենց մուրատը կուտայ։ Կ'սպեն ու կ'ընեն։ Ի հարկէ Սուրբ Սարգիս ապիսի զոհողութեան մը հանդէպ չէր կրնար անտարբեր մնալ, մանաւանդ որ իւր հրաշքը ցոյց տալու տրամադիր է։ Բնականաբար Ս. Սարգիս իրեն դիմողներուն միայն աղջիկ կամ մանչ կուտայ, ըստ սեռի դիմողին։ Ուրեմն բան մը պէտք է ընէ։ Մատաղի գիւղերը կ'երթայ Ս. Սարգիս հեռաւոր քաղքի մը հարուստի մը երդին մէջ, և կ'ըսէ թէ իրեն տունը մանչ մը պիտի բերէ, և պէտք է որ իր աղջիկն այդ մանչուն տայ։ Այս հրաման տալէ վերջ Ս. Սարգիս կը դառնայ տղուն գիւղը, գիշերանց կ'առնու տղան, կը դնէ իւր ձիուն ետին և անմիջապէս կը հասնի հարուստ անտրոյ տունը։ Պատրաստութիւնները տեսած են արդէն. փառաւոր զգեստները պատրաստ, տղան կը հագուի, հարսնիքը կ'ըլլայ, կ'ուտեն կը խմեն։ Այնչ մարդ իր տեղը կ'ըսեն, ու հարս և փեսայ կ'երթան իրենց առագաստը։

Սակայն Ս. Սարգիս այդ բարիքն ընելով տղուն, միայն պատուէր մը տրուած է, պահանջած է որ տղան առագաստ մտած միջոցին անգամ մը նախ և առաջ Ս. Սարգիսն յիշէ, «ո՛վ Սուրբ Սարգիս, քեզի մատաղ» ըսելով։—Բայց աբի՛ տես որ գինւով, սիրով մոլորած տղան կը մոռնայ Սարգիսն ալ, ձին ալ, պատուէրն ալ և կը նիրհէ։

Առաւօտ է. արեգակը դեռ չէ ծագած. նոր փեսան աչքերը կը բանայ, բայց դեռ հարսին երեսը չնայած կ'ահաբեկի, Ս. Սարգիս դէմը կանգնած, խոժոռ խոժոռ իրեն կը նայի։ Եկո՛ւր, կ'ըսէ. տղան դողդղալով կը մտնենայ։ Սուրբը պատուական ապտակ մը կ'իջեցնէ մոռացկոտ տղուն, կ'առնու գինքը ձիուն վրայ և կը տանի կը նետէ իւր մօրն աղքատիկ խրճիթին մէջ։ Առաւօտուն մայրն աչքերը բանալով կը տեսնէ թէ տղան կծկտած նստեր է, բայց ոտքն գլուխն ոսկեհուռ գիշերազգեստներ։ Ապշած հարցափորձ կ'ընէ. ամօթահար տղան. կը պատմէ գըլխուն եկած փորձանքը, Ս. Սարգսին ըրած խստութիւններն։ Ի՞նչ ընեն, եղածն եղած է, կոնձ ալ վրայ գացած է։ Բայց ոսկեհուռ զգեստներէն ալ օգուտ չեն կրնար քաղել։ Պիտի կարծուի թէ գողցած են։ Կ'ելնեն կը ժողվեն, սեմը կը վերցնեն, տակը կը թափեն և կ'սկսին մտածել թէ ի՞նչ ընեն ապրելու համար։

Թո՛ղ անոնք մտածելու ըլլան եւ դառնանք առագաստի սենեակը։ Աչքերը բանալով հարսն ի զուր կ'որոնէ իւր ամուսինը. զգեստներն հոն դրած են. կ'սպասէ, չգար։ Կը հագուի դուրս կ'ելնէ. մօրը կ'իմացնէ. կը փնտռեն. ոչինչ։ Ո՛չ տեղը գիտեն, ո՛չ քաղաքը։ կը նստին տխուր։

Կ'օրերի կը բոլորի, ինն ամիսը կը լրանայ և մէկ օրուան հարսը մանչ զաւակ մը կ'ունենայ։ Սակայն մանկիկը ծնած րոպէէն կ'սկսի լալ, պոռալ. օրերը շաբաթները կ'անցնին. ինչ որ կ'ընեն տղան չլուռեր. ի՞նչ մէջոցի դիմեն չեն գիտեր։ Բարեկամներէն ոմանք խորհուրդ կուտան թէ իրենց քաղաքէն բաւական հեռու տեղ մը գետ մը կայ որուն վրայ կամուրջ չկայ և աղքատ ժողովուրդը շատ կը նեղուի, եւ եթէ բարեգործութիւն մը ընելով կամուրջ մը շինեն, կարելի է որ ի փոխարէն Աստուած ալ դարման մը ընէ տղուն։ Խօսքը մտիկ կ'ընեն և կ'ուզեն կամուրջը շինել. դժբաղդ կինն ինք կ'ուզէ գործին գլուխն անցնիլ. զաւակը կ'առնու միասին, աղախիններով և բազում ոսկւով, և կ'երթան գործին գլուխը։ Շինութեան կը ձեռնարկուի. տղան լալ ու պոռալը կը շարունակէ։

Այդ միջոցին, մէկ աւուր փեսան կ'իմանայ թէ կամուրջ մը կը շինուի իրենց գիւղին մօտ. աղքատ, աւուր հացի կարօտ, կ'ելնէ կուգայ որ ինքն ալ բանի, օրական առնու։ Կ'սկսի բանիլ։ Օր մը կուգայ վրանի մը մօտ ուր բանտուն տղան գրկած նստեր է. միջոց մը կ'ըսէ թէ «աղբար, քիչ մը սա տը-ղան գրկէ», —այսպէս կ'ըսէ եղեր ամէն եկող բանւորներուն։—Այն ինչ կը գըրկէ և ահա մանուկը ձայնը կը կտրէ։ Սանտուն կ'ապշի. տղան գիրկը կ'առնու. տղան կ'սկսի լալ. բանւորին կուտայ, լացը կը կտրէ։ Քանի մը անգամ կը փորձէ, և յետոյ ուրախութեամբ կը վազէ կ'երթայ տիկնոջն իմաց տալ հրաշքը։ Տիկինը կը հրամայէ իւր ներկայութեան բերել բանւորը։ Երբ ներս կը մտնէ, տիկինը զարմացած կը նայի. ո՛րչափ նմանութիւն իւր ասուպ ամուսնոյն հետ։ Վերջապէս ի՞նչ երկարենք։ Կ'ըսէ նա թէ իւր քով ծառայութեան մտնէ, տղան նայի։ Հաճութիւն կուտայ։ ապուշը կասկած մը իսկ չունի թէ իւր կինն է։

Ցեղոյ տիկինն հարցուփորձի կ'ելնէ թէ ո՞ւր տեղ է, ի՞նչ կ'ընէ, ամուսնացած է։ Մարդն ալ ամէն բան կը պատմէ։

—Կը հանե՞ս այդ զգեստներդ, կ'ըսէ։

Հաստատական պատասխանին վրայ կը հրամայէ երթալ բերել։ կը հնազանդի։ երբ զգեստները կուգան, այլ ևս կինը տարակոյս չունենար թէ իւր ամուսինն է. արեան ձայնը տղան լուեցուցած էր։

Տիկինը կ'ըսէ մարդուն թէ ինքն է իւր կինը, կը թողուն գործաւորներն որ կամուրջն աւարտեն, առատ ստակ ձգելով, և իրենք այր կին զաւակ կը դառնան մեծ ուրախութեամբ իրենց տունը։

Այս հէքեաթ և նմաններն, ո՛չ թէ այսպէս չոր ցամաք կը պատմուին, այլ աշխուժիւ, համով ու հոտով, և խորին հմտամամբ ու հաւատքով։ Ո՞վ կը համարձակի տարակոյս մը ծագեցնել անոնց մտքին մէջ։ Սարգիս կ'ուզէ Հայ ըլլայ կ'ուզէ Ցոն, ժողովուրդին հաւատն սուրբ է, և հայերն այնչափ աւելի վրան կը գուրգուրան որ գիտես թէ յոյները Խրէշ ունին Ս. Սարգսին։

Ակնէն ոչ շատ հեռու «Վանք ու Զորակ» գիւղն ուր հայ հոռոմները կը բնակին, մեծ եկեղեցի մը կայ որոյ մէջ ալ Ս. Սարգսի նուիրուած մատուռ մը, բայց եկեղեցիէն հեռու։ Սուրբն աստորեալ է. մասնաւորապէս ի պէտս հայոց է այդ մատուռը։ Միայն թէ հայերը կ'ըսեն թէ յոյները կը չփոթեն Բաղ Սարգիսը Սաղ Սարգսին հետ։

Չեմ թեր թէ ոչ, յոյները կ'ատեն Սարգիսն եւ այս ատելութիւնը չօշափելի կերպով ցոյց տալու համար հայ հոռոմները Ս. Սարգսի պահքը չեն պահեր, ի մեծ գայթակղութիւն Հայոց։ Կը պատմեն թէ օր մը հայերը Ս. Սարգսին յոյն մը բռնած եւ հացի մեծ թոնիրը դրած են, վրան ալ կափարիչը դրած, ու միայն հաց տուած են անոր, որով ի հարկէ ստիպեալ Ս. Սարգսի պահքը պահէ։ Երբ թոնիրէն կը հանեն, կը տեսնեն որ մարդը կը յայտարարէ թէ պահքն աւրած է և թէ ինչպէս։ Ոտքի ոտքերը կրծեր է բիչ մը. և որովհետեւ ոտքերի կաշին կովու կաշի է և կաշին ալ միս է և ուստիւ, հետեւաբար յոյնը պահքը չէ պահեր։ —Ասոնց հետ գլուխ չելլուիր, կըսեն ու թո՛ղ կուտան մարդը։

Ժողովուրդի հոգեկան կացութեան հայելիներն են այս մանրավէպներն ու աւանդութիւններն որոնք դժբաղդաբար խնամով չեն հաւաքուիր։

Բայց եթէ մենք ընդունած ենք օտար սուրբերու հեղինակութիւնը, սակայն մեր ազգային ինքնասիրութիւնը կրնայ գոհ լինիլ թէ օտար ազգերն ալ մեր սուրբերն իրենց պաշտան և հովանի առած են, և այնպիսի ազգեր որք մեզ դրացի ա՛լ չեն եղած և մեզմէ աւելի մոլեռանդ են մեր սուրբերուն, որոց գոյութիւնն իսկ մեզ անծանօթ է. Գեր. Հ. Ալիշան իւր Ցուշիկներուն մէջ կը թուէ հետեւեալ կերպով հայ սուրբերն որք կաթոլիկ Եւրոպայի մէջ կը յարգուին ջերմեռանդաբար.

Իսկ ինձի աւելի նախամեծար և սիրելի է նկատել այն լուսաւոր նշանները՝ զորս Հայաստան իւր հորիզոնէն դուրս այլ սփռած և գրած էր երկնից այն կողմերն՝ որոնց տակ իւր որդիքն ապաստանարան մը կու գտնէր։ Ի. և կու սիրեմ պատուել Օ. Լէյանի սահմանին մէջ զՍ. Գրիգոր արքեպիսկոպոս Հայոց Նիկոպոլսոյ ի Ժ դարու, հիմայ պաշտպան Բիթիվիւի. — ի Գոմին՝ (Commines) զՍ. Խրիսոյ (ոսկի՞, Chrysseuil), տեղւոյն պաշտպանը, զոր աւանդութիւնը սեպէ պարերու Բարիզու Ս. Դիոնէսիոսին և կու ճանչնայ հայ.—ի Ֆոնդէն՝ ի հայրենիս Ս. Բեռնարդոսի՝ պաշտպան տեղւոյն զՍ. Ամբրոսիանոս.—ի Կանտ՝ (Գելֆիոյ) զՍ. Մակար, պաշտպան տեղւոյն և հայ եպիսկոպոս Ժ դարու. — ի Մանդուա՝ զՍ. Սիմէոն, վերնոյ. ժամանակից.—ի Լուգգա՝ զՍ. Զաւէն կամ Դաւիթ (S. Davino). —յԱնգոնա՝ զՍ. Կիրակոս. — ի Պատուա զՍ. Փետենտիոս եպիսկոպոս յԲ դարու Եպայն, որոց ամէնքն հայազգի կու ճանաչուին։

Այդ սուրբերէն Օրլէանու Ս. Գրիգորի մասունքը մեծ ջերմեռանդութեամբ կը համբուրուին յՕռլէան։ Հ. Ալիշան կը տենչար փոքրիկ մաս մը ունենալ այդ անգիւտ մասունքէն։ Շատ աշխատեցաւ, կարծեմ աւելի քան տասն եւ վեց տարի։ Օր մ'ալ տեսանք որ ցնծութեամբ կը մտնէր մեր դասատունը. վերջապէս ահագին աշխատութենէ յետոյ կարող եղած էր չնորհիւ Օռլէանի Տիւբանու Արքեպիսկոպոսին, կտորիկ մը այդ մասունքէն ունենալ։

Բայց մինչ Հ. Ալիշան կը խորհէր Օռլէանի սուրբի մը համար, անդին մեզմէ ոչ շատ հեռու կը գտնուէր նաև ուրիշ հայ սուրբ մը, հնագոյն հայ սուրբը։ Շատ անգամ վենետկոյ եկեղեցիներու դռանց առջեւ Հ. Ալիշան տեսած էր, տարիներ առաջ, փոքրիկ տղաքներ որք կը ծախէին սուրբերու պատկերներ բարեպաշտներու։ «Սանդ Արմենոս, Սանդ Արմենոս» «Հայ սուրբը, հայ սուրբը»։ Շատ հետաքրքիր եղած էր Հ. Ալիշան, շատ փնտռած Վենետկոյ գրադարաններուն մէջ, հետքը գտնելու համար և գտած էր։ Եւ օր մը երբ Բատուա էինք գիւղագնացութեան, հետն առնլով մեր ընկերներէ մին, Մ. Տիւզ, հեռացաւ գնաց։ Քանի մը օր վերջ վերադարձաւ. գտած էր հայ սուրբին գերեզմանն իսկ. գիւղին անունը չեմ յիշեր, բայց Ս. Փիտենտիոսն էր. Բ դարու մէջ եկած և քարոզած էր այդ կէս բարբարոս ժողովուրդի։ Եւ թէպէտ տասն և եօթն դարեր վերի վայր յուղեցին Իտալիան և կերպարանափոխ ըրին երկիրը, բայց Հայաստանցի սուրբին յիշատակը կայ և կը մնայ կենդանի։ Ժողովուրդը մեծ ջերմեռանդութեամբ կը յարգէ այդ գերեզմանն որուն վրայ կը տարածէ իւր ճիւղերն ահագին ծառ մը որոյ համար կ'աւանդեն թէ տնկուած է Սուրբին թաղման օրն և անկից ի վեր միշտ անթառամ կեցած, իւր հովանւոյն ներքեւ հայ սուրբը կը պաշտպանէ իտալական ժողովուրդը։

Այլ սակայն Իտալիոյ հայ սուրբը չը կարողացաւ պահպանել իւր հրաշագործ հովանւոյն ներքեւ իւր հայրենեաց զաւակներն որոց ասպնջական եղած էր Իտալիա։ Երբեմն ճոխ ու փառապանծ հայ գաղթականութիւն մը կը տիրէր ի Վենետիկ։ Կը պատմեն թէ Սան-Մարքօյի հրապարակին չուրջը գտնուած գոհարի նման կրպակներէն շատերն Երբեմն Հայոց էին։ Հայ վաճառականները կը գրաւէին Վենետկոյ առեւտրական հրապարակն։ Օր մը տեսանք Վենետկոյ մեծ հիւանդանոցներէ միոյն սրահին մէջ արձան մը որոյ դիմագծերն ենթադրել կուտային թէ հայ է և երբ հարցուցինք, այո՛, «ասենք» ըսին։ Ահագին գուսան մը նուիրած էր հիւանդանոցին և երախտագէտ խնամակալութիւնը նորա արձանն ու յիշատակը կը պահէ։ Վենետկոյ շատ երեւելի անձնաւորութիւններ հայերու թոռներ են։ Սան Ճիորճիոյի զանգակատան ներքեւ են մեծաքանակ գերեզմանաքարեր որոց շատն Հայոց յիշատակներ կը կրեն։ Հ. Ալիշանի սրտէն արիւն կերթայ որ կարող չէ օգուտ քաղել այդ քարերէն և եթէ դիպուած մը այդ զանգակատունը կործանէ, կարծեմ մեծ ծառայութիւն մը պիտի մատուցանէ հայ պատմութեան։

Բայց մեղադրե՞նք հայ սուրբը։ Չէ՛. Ո՛չ սուրբ, ո՛չ եկեղեցի, ո՛չ մի կրօնք կարող են պաշտպանել ազգութիւն մը որ կը թողու իւր հայրենի երկիրն ու կը գաղթէ. այն ամէն հայ գաղթականութիւններն որք մեկնեցան Հայաստանէն, կատարելապէս Հայոց եկեղեցւոյ զաւակներ էին, բայց ո՞ւր է այժմ նոցա յիշատակն Եւրոպոյ մէջ։ Պատմութիւնն ունի անլեզի օրէնքներ որք հաւասար են ամէն ազգի համար, թէ լինի նա Ֆրանսացի, Գերման, Իտալ թէ Հայ։ Հալրենի հող և մայրենի լեզուն միակ պահապաններն են ազգութեան։ Օտար հողի վրայ ամէն ազգ պէտք է կորսուի անպատճառ։

ՀՐԱԶԴԱՆ

ԳԱՄԵԼԻԱԶԱՐԴ ՏԻԿԻՆ

Ալեքսանդր Տիւմա որդւոյն հռչակաւոր վէպին, Գամելիազարդ տիկնոջ հրատարակութեան առեն, ամէն ոք հետաքրքրուած էր սա տողերէն որք կը վերջացնէին վէպն եւ որք աղտ ասպարէզ կը բանային ամենազան ենթադրութեանց.

«. . . Այս պատմութիւնը գրեցի այնպէս ինչպէս պատմեցաւ ինձ։ Մնայ արժանիք մ'ունի, որ թերեւս պիտի ժըխտուի, այն է ճշմարիտ լինելն. . .

«Մոլութեան առաքելը չեմ, այլ արձագանգ պիտի լինիմ ազնիւ դիտաւորութեան ամենուրեք ուր պիտի լսեմ նորա աղօթելը։ Կը կրկնեմ թէ Մարկրիդի պատմութիւնը բացառութիւն մ'է. բայց եթէ սովորական բան մը լիներ, հարկ չէր լիներ գրելու։

Բ) Թերցողաց մեծ մասը սակայն հեղինակին սոյն յայտարարութիւնն համարեցաւ տեսակ մը գրգիռ՝ արթնցնելու համար յարիւրացեալ հետաքրքրութիւնը։ Զուտ երեւակայական գործերն այնքան հմայ չեն լինիր որքան «պատահած բանի մը» պատմութիւնը։ Եւ ասոյց եզրակացուցին թէ Պ. Ալեքսանդր Տիւմա որդի իւր դիւցազնուհւոյն այս վաւերականութիւնն հնարած էր՝ նորատելու համար իւր վէպին յաջողութեան։

Ընդհուպ սակայն ճշմարտութիւնն ի լոյս եկաւ։ Իւր Ցիշողաց մէջ, Ալեքսանդր Տիւմա հայրը նկարագրելով Վիլեր-Դոտրէցի Ալպին Հառաի անուն մանկամարդ աղջիկ մը, կը գրէր.

«Ճանչցա՞ծ էք գեղանի Մարի Տիւրլէսին, այն հրապուրիչ ցոփկեացն որ թագուհւոյ հով մը ունէր եւ որուն վրայ տրոյա գրած է Գամելիազարդ տիկնոջ վէպը։ Ալպին էր այն։»

Այս առաջին յայտնութիւն խորհրդածութեանց դուռ բացաւ։ Ուրեմն Մարկրիդ Կոդիէ ապրած էր։ Նորաձեւութեան թագուհիներն մին եղած եւ Մարի Տիւրլէսի յորջորջած էր ինքզինքն։ Այս անուն արթնցուց յիշատակներ։ Զ'Մարի Տիւրլէսի ճանչցող մարդոց թիւը շատ մեծ էր։ Վրկայութիւնք տեղացին։ Քանի մը անձինք, որք գեղանի ցոփկեացին բարեկամներն եղած էին, հաւաստեցին թէ Գամելիազարդ Տիկինը պարզապէս կենսագրութիւն մ'էր և յայնժամ անխորհրդապահութիւնը եւ շաղուիրատութիւնը թուլ առին։

Վէպին մէջ յիշուած բոլոր անուններն, Առման Տիւվալ, Բրիւանս Տիւվէռնուա, Ժ. . . Կոմտ, Ն. . . Դուքս, անգթօրէն խուզարկուեցան, եւ անձնաւորութեանց իրականութիւնն երեւցաւ. ծածկանուանց թափանցկութեան ներքեւ. եւ այս գործը, զոր առաջին քննադատները կը պարսաւէին իբր անճաշակութիւն, այդ օրէն սկսեալ անժխտելի երկ մը համարուեցաւ։

Գամելիազարդ Տիկինն յայնմհետէ նուիրագործուած էր իւր հրաչակերտ։

* * *

Մինչ այս մինչ այն, լոյս տեսաւ գրքին մէկ նոր հրատարակութիւնը՝ Ժիւլ Ժանէնի մէկ յառաջաբանով որ մեծ ազմուկ յարոյց։ Հռչակաւոր քննադատն եւս ճանչցած էր զգեստնին Մարի Տիւրլէսի, եւ իւր գրած պատկերին ակներեւ նմանութեան առջեւ, վերջին թերեւսաւոր տարակոյսներն ալ յօդս ցնդեցան։

Մինչեւ այդ օրն, ընտանիները միայն տեղեակ էին ճշմարտութեան։ Ժիւլ Ժանէնի յառաջաբանն հրապարակեցաւ հասարակութեան ամէն խաւերուն։ Այդ-բրեւ չէր ընթերցող որ չէր ուզեր թէ իւր օթեակին, Պուլոնի ծառաստանին մէջ կամ այլուր տեսած է գամելիազարդ գեղանի տիկինն. և եթէ, նորագոյն հրատարակութեան մը մէջ, Պ. Ալեքսանդր Տիւմա Մարկրիդ Կոդիէ կեղծ անուան տեղ իսկական Մարի Տիւրլէսի անունը դնէր, այս յայտնութիւն նոր բան մը չպատճառէր ոչ ումեք։

Տեսնենք թէ Ժիւլ Ժանէն ինչպէս նկարագրած է զՄարի Տիւրլէսի.

«Դիքսուէի մը չէր, ընկերական սանդուխին ստորոտը ծած էր, և իրօք գեղանի և հրապուրիչ լինելու էր այնքան թեթեւոտն բարձրանալու համար ասպիսին ասպիսաններէն, տասնեւութ տարեկան հասակին մէջ։ Կը յիշեմ թէ օր մը առաջին անգամ իրեն հանդիպեցայ պուլվարի թատրոնի մը հասարակաց զարդերի սրահին մէջ, ընդ աղօտս լուսաւորեալ և լցուած այն չռնդալից բազմութեամբ որ սովորաբար ներկայ կը գտնուի ահեղ և խոշոր տեսարաններով թատերախաղերու։ Այնտեղ աւելի բաղէն կար քան լոգիկ, աւելի կոր գասակներ քան փեռաւոր փեղոյներ, եւ աւելի մաշած վերարկուներ քան թարմ հանդերձանք. . . Էհ լա՛ւ, երբ այդ կինն երեւցաւ, զոգցեց իւր գեղեցիկ աչաց մէկ անարկով կը շոգացնէր այս բոլոր արատոց կամ բիրտ բաները։ Ուռքովը կը հպէր այն ցեղոտ տախտակամածին իրր թէ իրօք պուլվարէն անցնէր անձրեւոտ օր մը. բրնազդմամբ վեր կ'առնուր շրջազգեստը՝ չգըպչելու համար այդ չորցած տիղմերուն եւ առանց մոքէն անցուներու որ մեզ ցոյց տայ, ի՞նչ հարկ կար, իւր վայելչապէս մագուցեալ ոտքն և բոլորշի սրունքը զոր կը պատէր մետաքսեայ թափանցիկ գուլպայ մը։ Իւր արդուզարդին ախորժելիութիւնը ներդաշնակ յարմարութիւն մ'ունէր իւր ճաղատի եւ մատղաշ հասակին հետ. այդ ձուաձեւ գեղեցիկ դէմքը, քիչ մը ժամդոյն, կը հանապատատիանէր այն չնորհին զոր չորս բոլորքը կը ծաւալէր՝ իրր անճաւելի բոյր մը։»

* * *

Այս խանդավառ նկարագրութենէն կարելի է դատել թէ գեղանի ցոփկեացն ինչ գերիշխան հմայք մը կը գործէր ամենց վերայ որք այսպէս կը մոտենային իրեն առանց գ'Նքը ճանչելու։ Տեսէք այժմ սա միւս նկարագրութիւնը, սա բարոյական և մտաւորական կենդանագիրն, եթէ կրնամ այսպէս ըսել, այս ուսումնասիրութիւնն արդուզարդին որ կը նկատուի իւր մէկ ցոլքն կենդանի օրին սկիզբներն մտածման.

. . . «Կրակին մօտեցած էր և իւր երկու դաստակներն ոտները դրած էր խարտիին կոճղերուն վրայ. այնպէս որ հեշտաւէտ կը-նայինք գիտել դնա իւր չրջազգեստին տատզնագործ ծալքերէն մինչեւ իւր սեւ մազերուն խոպոպներն։ իւր ձեռնոցապատ ձեռքերուն գեղեցիկ նկարուած էր, և իւր թաշկինակն հրաչալի կերպով զարդարուած էր արքայական ժանեակով. ականներէն կախուած էին արեւելեան երկու մարգարիտներ որք կրրնային թագուհւոյ մը նախանձը շարժել։ Այս բոլոր գեղեցիկ բաները կը կրէր իւր թէ մեռածի և թաչի մէջ ծնած լինէր. մեծ արուարձաններու ոսկեզօծ ձեղունի մը տակ, գլխուն վրայ թաղ մը, հոգոբորդներու ամբոխ մը ոտից ներքեւ։ Այսպէս իւր ժպիտը կը պատասխանէր իւր լեզուին, իւր մտածումը իւր ժպիտին, իւր արդուզարդն իւր անձին, և մարդ ի զուր պիտի փնտռէր, աշխարհիս ամենէն բարձր ընկերութեանց մէջ, արարած մը որ աւելի գեղեցիկ և աւելի կատարեալ կերպիւ ներդաշնակ լինէր իւր զարդուց, իւր գեղեցուց եւ իւր խօսուածքին հետ»

* * *

Գամելիազարդ Տիկնոջ քաղաքային վիճակն հետեւաբար այսօր կազմուած է կատարելապէս վաւերական ձեւով մը, եւ անոնք որք իրենց անձնական յիշատակց չնորհիւ կարող էին ստուգել Պ. Ալեքսանդր Տիւմայի պատմած իրողութեանց և Ժիւլ Ժանէնի նկարագրոյն հշդութիւնը, հաստատած են թէ անդ ոչ մէկ բաժին թողուած էր երեւակայութեան կամ մտացածին պատմութեան։

Հետեւաբար այդ ճշմարիտ կրքի մը օրն օրին յիշատակութեան մէջ, այդ յայտնի անկորնչելի սիրոյ մը պատմութեան մէջ կը գտնէք զգացման ստատկութիւն մը որում վիպասանին հնարիչ միտքն յանախ անկարող է հասնելու։ Անո՞նք միայն կրնան պատմել նմանօրինակ տառապանքներ, անոնք միայն կրնար վերլուծել սոյնգուռնակ վայելքներ, որք զգացած են զայնս։

Բանաստեղծին անմահ խրատը՝ «եթէ կ'ուզես լացնել զիս, պէտք է որ նախ դուն լաս», երբէք աւելի անկեղծութեամբ անացուած չէ քան այս սիրերգին մէջ, ուր յաղթական կիրքն անխնայ կը խեղդէ նախապաշարումներն ու հաւատքն և տեսի կուտայ միայն զոհողութեան վսեմագոյն հրապոյրին։

Ժ. ԼԷՖԷՎՐ

ԱԶԴ

Ամէն կիրակի օր Ժամ 3ին ըստ Թրքաց Աստուածաշունչի դաս եւ քրիստոնէական քարոզութիւն, պաշտամունք Ժամ 7ին։ Նաև տանկերի։ Ն լեզուաւ քարոզութիւն Ժամ 10ին։

Փափաքողք կը հրաւիրուին ներկայ գտնուելու, Պոլիս, Մուսալլա ճատէսի, Թիւ 26 տան մէջ։

Գ. Ն. ՇԻՇՄԱՆԵԱՆ

1543 3—3

ՄԻՐԻՃԱՆԵԱՆ

ԼԵԶՈՒԱԲԱՆԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ ԵՒ ՑՍԵՐԿԵԱՑ

Վաւերացեալ Հասարակաց Կրթութեան քարտուղարութենէն

ԱԶԴ

Իւր գործնական եւ գերազանց առաւելութեամբ կարճ մէջոցի մը մէջ այնքան փայլ եւ քաջալերութիւն գտնող սոյն կրթական հաստատութիւն, որ սակէ առաջ ինչ ինչ պատճառներով առժամապէս դադրած էր, այս անգամ ծրագրի եւ ուսուցչական մարմնոյ նորանոր յաւելումներ առաւել ճոխացեալ, կանոնաւորապէս պիտի վերաբացուի մարտ 7 երկուշաբթի օրն։ Վարժարանին ընդհանուր լեզուն գաղղիերէն է։ Ունի ներքին գաղղիացի հսկող մը եւ երկու այլ Ֆրանսացի պատանիք։ Մեծ խնամ կը տարուի Գաղ. Տանկ. եւ Հայ. լեզուաց ուսուցման՝ որք կը կազմեն վարժարանին պարտաւորիչ լեզուներն. երկրորդական լեզուք են Անգլ. Գերմ. եւ Յունարէն։ կան նաև Թուագիտութիւն, Տոմարագիտութիւն, առեւտրական թղթակցութեան եւ ասոնց նման առեւտրական ասպարէզի մէջ ոչ նըուազ պիտանի եղող մի քանի այլ կարեւորագոյն գիտութիւնք։ Վարժարանի ներքին բարեկարգութեան եւ դաստանդութեանց հետ մէկտեղ աշակերտաց մնումի եւ բարոյականի կենսական խնդիրներն եւս տնօրինութեան լուրջ հսկողութեան առարկայ են. գալով ցերեկուց կամ մանաւանդ գիշերօթիկ աշակերտաց ջնարդիին, արդէն փորձն հաստատած է մեզ թէ ԿԱՏԱՐԵԼԻ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ տակ է։ Ի մի բան, ներկայ ժամանակիս պահանջմանց յարեւ համապատասխան եղող այսպիսի դրական վարժարանի մը, գաւառացւոց և մանաւանդ գործնական կեանքի մէջ մտնելու փափաքող ամէն անձանց համար մեծ և բացարձակ օգտակարութիւն մ'

ԻԼԱՆ

ՊԱՂԸ ՍԵՐԱՍԿԷՐԻ

Նիզամիյէ էրզաղ անպարը իշխուն միւպայեա օլունաճագ օյան օն պէշ պին քիլօ Թրիէստէ Թօրպա շէքէրինին պէէէր գելյէսի իւչ պուչուք զուրուչա Թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ իշպու չուպաթը բուվինին եիբմի տոգուզընճը բազար իրթէսի կիւնիւ գարարը գաթիսի վիրիլէճէկինտէն վէ իրթէսի կիւնիւ տանի Թէդարրիւր իսէճէք ֆիյաթընտան եիւզտէ պէշ Թէնգիլի գապուլ օլունաճաղընտան, իթալյա Թալիպ օյանլարը մագամը Սէրասկէրի լէվոզիմաթը ումումիյէ տաիրէսինէ կէլմէյէրի իլան օլունուր.

25 շուպաթ 1888 — 1570
Նօ. 23 — 2—3

ԱՄԵՆՈՒՐԵՔ ՀԱՐՅՈՒՑԷՔ

Ս. ԺՈՐԺԻ ՌՈՄԸ

ՃԱՇԱԿԵՑԷՔ ԵՒ ԲԱՂԴԱՏԵՑԷՔ

698

60 ՏԱՐԻՈՒՆ ՑԼԶԱԳՈՒԹԻՒՆ
ՄՈՐԻՍՈՆ ՄՈՒԼԷՆԻ ԴԵՂԱՀԱՏՆԵՐ
Թիւ 1 և 2

Բնական նիւթերով չինուած մաքրողական դեղ մէ որ արիւնը կը մաքրէ, կը բուժէ արեան եւ ստամոքսի հիւանդութիւնները, կը ջնջէ պալարները։ Գինն է 2 ֆրանք։

Մէն մի տուփի վրայ պահանջելու է ըստորագրութիւնն եւ ՄՈՒԼԷՆԻ ԴԵՂԱՀԱՏՆԵՐ անունը։

ՄՈՒԼԷՆԻ ԲՈՄԱՏԱՆ (2 ֆրանք) ևս կը բշկէ մորթի բոլոր հիւանդութիւններն։

Բարիզ, Լուի լը Կրան փողոց, 30, եւ բոլոր գլխաւոր դեղատանց մէջ։

Կ. Պոլսոյ մէջ կեդրոնատեղին է Ալիքեան դեղարանը, կը գտնուի նաեւ գլխաւոր դեղատանց մէջ։ 1320 — 6—13

ՆՈՐ ԺԱՄԱՑՈՅՑՆԵՐ
(ԿՈԹԷՆ ԼԱՐՈՒՈՂ)
Ամերիկեան դրօշակ

Միլիոն 55 ղրչով — Միլիոն 55 ղրչով

Նիքէլեան սպիտակ մետաղէ, մեքենաները պողպատէ, և բոպէները ցոյց տուող սլաքով. ամրութիւնն ունի վերջին կատարելագործութիւններն որք ի կիր առնուած են թանկագին ժամացոյցներու վրայ։

Տօնական եղանակին համար յարմարագոյն ընծայ մ'է այս, ինչպէս և ամենայարմար ընծայն է։

1888ի ԿՈՂԱՆԴԶԻԲԻ ՀԱՄԱՐ

Այս ժամացոյցը մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ կը վաճառուին Է.Մ. Ճ. ՄԷՐՃԱՆՈՅԻ ի քով, Պոլիս, Պահէ-Գափու, Մէյտանճիք փողոց թիւ 54 և 56, զանգեղինաց քանի մը վաճառականներու քով և ի Գալաթիա Ս. Զարմարսէճ և ընկ. քով, Վալիտան փողոց, թիւ 16։
1335 — 22—25

ՏՕՔԹՕՐ ԱՅԷՐԻ
ԶԷՐՐԻ ՓԷՔԹՕՐԱԼՆ

Տօքթօր Այէրի Զէրրի փէքթորալը բաղկացնող նիւթերը թէ յԱմերիկա եւ թէ Պոլիս հրատարակուած են, ուղղակի կրնայ մեր մաղազաչէն դեղագիրը ստանալ։ Բժիշկներն իսկ կը յանձնարարեն այս դեղը հիւանդներու։ Եղական դեղ ու զարման է հարբուխի, հազի եւ կոկորդի ու կուրծքի հիւանդութեանց։ Մանաւանդ ձմեռուան ատ եղանակին մէջ։ Բազմութիւն փանգաւոր հիւանդութենէ ազատած են սորա միջոցաւ։ Նոր սկսած թոքախտը կը բուժէ եւ յառաջացեալ թոքախտ ունեցողներու նեղութիւնն ամենայնիւ կը մեղմացնէ։ Դեղամաղաք կը ծախեն։ Այէրի Զէրրի Փէքթորալը հարցուցեալներու է։ Կեդրոնատեղին է Մինասեան եւ ընկերաց Ամերիկեան վաճառատունն որ ի Գալաթիա։

Մինասեան եւ ընկերաց Ամերիկեան վաճառատան մէջ կը ծախուին Ամերիկայէն նոր եկած ոսկեզօծ իրեր որք գրեթէ ոսկւոյ նման տեւողական են ու դիմացկուն, ինչպէս են թանկագին ու կուրծքի կոճակներ, ժամացոյցի շղթայք կանանց եւ արանց համար, պրոշներ, մանեակներ, օղեր և այլն։ Եկած է նաեւ նորելուկ քարիզի լամբաներ 60 եւ 80 ճրագի լոյսով։ Ընտիր կարի մեքենայներ։ Մեքենայով կարելու յարմար կակուղ մատուփներ։ Նորանոր Ամերիկայի դեղեցիկ ժամացոյցներ, եւ այլ ընտանեկան պիտոյից վերաբերեալ բազմատեսակ վաճառք որք չափաւոր դներով կը ծախուին։ 531

Արտօնատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՑ

Ա. ԶՄԱՏՈՒՆ

Ի ՊԱՅԾԱԼ ՀԱՆՈՒՆ

ՅԱՒ ԱՆՃԱԼԱՐ ԵՕԳՈՒԵՏՈՒ Կ. ՊՕԼԻՍ

Յ. ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ

Սոյն կազմատան մէջ կան Եւրոպական նորընծայ եւ կատարելագործեալ մեքենայներ որոնցմով կը կազմուին և կը յօրինուին

ԶԱՓԱՒՈՐ ԴՆԵՐՈՎ,

ԳԻՐՔԵՐ զեղեցիկ և հատատուն
ՏՈՒՓԱՐՆԵՐ, վաճառականաց եւ
ԱՅՑԵՏՈՒՓՍՆԵՐ, խիստ մաքուր և ընտիր։

Ցաճախորդաց դիւրութեան համար կազմատունը ունի իրեն կցորդ վաճառատունը թիւ 27 Ֆինճանճըլար-Եօղուշը, ուր կ'ընդունուին յանձնարարութիւնք և ուր կը վաճառուին նաեւ գրագրական ամեն տեսակ պիտոյք, ընտիր թուղթ գրիչ, տուփաք, պայուսակ, գրապանակ եւ եւ։
736

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ
ԱՅՈՒԱԶԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ
Ընդ Ի. Ալեքսի, Ֆ. Գալաթ և Օրթագիւղ

ԹՈՎՄԱՍ ՈՒԻԼՍՈՆ ՈՎԻՒՐ ԵՒ ԸՆԿ.

Անուանք	Թուղթ	Անուանք	Թուղթ
Անուանք	2,000	Լէքանդր	4,500
Ալպարս	3,000	Մարգարիտ	4,500
Աստղիկ	1,200	Մարգարէ	2,500
Արկիս	3,500	Մէրլի	2,000
Գասպար	3,200	Նէրսէս	2,000
Գրիգորիս	2,000	Պետրոս	5,000
Գրիգոր	2,600	Պարսամ	2,000
Դէմիրճի	2,500	Պարսկաստան	4,500
Գիւրջիւն	2,400	Սարգիս	2,000
Գամար	2,000	Բարսեղ	1,200
Գաբրիէլ	2,700	Բալեան	3,200
Գօմէս	2,500	Բագատր	1,700
Զօհրապ	1,800	Գէորգ	3,800
Զօհրաբ	2,600	Բարսեղ	4,400
Զօհրապ	3,600	Բրիանսոն	3,300
Թալգան	800	Բոյաճի	3,000
Թիրան	4,700	Բոմանոս	5,500
Թալամեկ	4,600	Բոմիս	3,500
Կարիճ	5,500	Պայտրոս	4,00
Կիրակոս	3,200	Գարեգին	2,000
Կարգ	1,800	Գիրգիս	2,000
Կիրակոս	2,200	Գրիգոր	4,500
Հասան		Թաղանդ	1,200
Հերոս	4,000	Թ. Բէյլէր	3,300
Հիրապետ	3,000	Թիկեր	1,300
Հիւսմերեան	1,200	Թորոս	2,800
Հիսոս	2,300	Գասանդ	3,600
Գեղամ	2,000	Նէրսես	16,0
Գրիգոր	2,200	Զէրար	3,000
Լեւոն	2,000	Զէրար	4,0

Մասնաւոր չոգենաւը, նաւապետ Ճոնսոն, ընդհանուր վաճառքով Հալէպ, եւ Անվիրկն ասոր հասած է։

Պէրպէրն չոգենաւը, նաւապետ Սիմոնտիհ, ընդհանուր վաճառքով Հալէպ մեկնած է Փետր. 28ին եւ Մարտ 15ին ասոր կոնպատուի։

Քոլոն չոգենաւը, նաւապետ Նիլ, ընդհանուր վաճառքով կը բեռնաւորի այժմ ի Հալ։

Ո-ղովորդներու համար ամէն դիւրութիւններ
Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ
Ե. ՀԻԼՏ ԵՒ Ի. ՅՕՆ
Գործակալ։
Թիւ 17—18 Քիւչիւք Մինգիր
Իսան Պազարճը։
1601

ՖԻԼՏ. ԼԷՅԼԱՆԴ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ
Ընդ Լանճամարդիս եւ Բանկի Լէյլէրլի և Ակիւնեանի Գալ.

Անուանք	Թոն	Անուանք	Թոն
Ալէքերան	2500	Ֆալմութեան	3700
Ալեքսանդրեան	2500	Ֆլամինկեան	3700
Անտարագեան	2500	Ֆլավեան	3700
Ալթենեան	2500	Իպերեան	5500
Լարագեան	3700	Իպերեան	5500
Գալվարեան	6000	Ռագբիան	5500
Գուլկարեան	6000	Լեոպիան	2200
Քասթիլեան	800	Լիվերպուլեան	2500
Մարթենեան	2000	Լիսբոն	800
Տուրբոյ	700	Ամերիկայ	700
Լիվերպուլ	3700	Բերբոնեան	3800
Ֆլորիդեան	3700	Վալենսիան	6800
Ֆլորիդեան	3700	Վիրջինեան	6800

Ո-ղովորդներու համար ամէն դիւրութիւն
Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ։
ԷՏՈՒԱՐՏ ԼԱՖՈՆԹԷՆ
Գործակալ
Թիւ 1, Մէհմէտ Ալի փաշա խան, Գալաթիա։
Նաւատեարք, Պարոնայք Ֆրէյզ, Լէյսոնտ և ընկ. Լիվերպուլ
Գործակալներ։
Կ. Պոլիս, Իսաուս Լաֆոնդէն. Զմիւրնայ, Գ. Պ. Քարվէր Եղբարք Աղէքսանդրիա, Կ. Լ. Վահան և ընկ. Մալտա, Ե. Քամիլերի։
Շիրա, Ս. Վօրօղ օրուլօ Որդիք և ընկ. Զմիւռնիա, Գ. Ուրիզ և ընկ.
1396

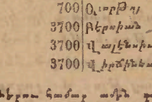

ՈՒԵՆԱՒՍԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՒԵԱՆ
Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Մարսիլիոյ և Բոլիէ դիմաց կանգնած գրասենեակ

Սամսոն, Տրապիզոն և Պաթում երթալիք յառաջիկայ չոգենաւն է ը Կալ. որ մարտ 7ին Մարսիլիայէն և մարտ 14ին Կ. Պոլսէն պիտի մեկնի։

Մարսիլիա երթալիք յառաջիկայ չոգենաւն է Մենէրէթ որ պիտի մեկնի մարտ 19ին։

Ո-ղովորդներու համար ամէն դիւրութիւն

Նաւուղղելի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն
ԹԻՆՆԱԹԷ ԲԷՊՊՈՒ
Թիւ 17-18 Քիւչիւք Միւլէթ
Մամանէ փողոց, Թիւ 11
1606

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԵՐ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

The WESTERN, ապահովագրական ընկերութիւն ի Բիւմութ
Դրամագլուխ 100,000 անգլ. ոսկի

L'ETERNELLE
Ապահովագրական անանուն ընկերութիւն ի Բարիզ. ընկերական դրամագլուխ 5,150,000 ֆրանք որ պիտի բարձրանայ 10,000,000 ֆրանքի

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

THE WESTERN ապահովագրական ընկերութիւն ի Բիւմութ
Դրամագլուխ 100,000 անգլ. ոսկի

Վերոյիշեալ ընկերութեանց Արեւելից Տնօրէնութիւն արտօնեալ է նմանապէս ծովային ապահովագրութիւններ ընդունիլ Լոյդ Անգլիայի համար։

Արեւելից համար տնօրէն Ս. Լէյոնոն
Էլչիկ խան, Գալաթիա, Կ. Պոլիս
1381

ԳՈՐԾԱՐԱՆ ՎԻՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԿԵՐՊԱՄԱՆԵՐՈՒ
Ա. ԼԷՍՔԻԻԼԱԲ

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԵՐԻԶՆԵՐ
ԿԱՄ
ՓԱՑՏԻ ՄԱՆԱՏՈՑԷ ԿԱՊԵՐ
ԿԱՆԱՆՑ ՀԱՄԱՐ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ

Կառավարութենէն արտօնեալ Ֆրանսայի եւ օտար երկրաց մէջ ցանմնարարեալ բոլոր բժիշկներէն

Այս կապերն յարմարապէս դատուած են թէ՛ բժիշկներէն և թէ՛ զայնս գործածող կիներէն։

Այս նոր կապերուն առաւելութիւնքն հետեւեալներն են.

1. Ծծելու հզօր կարողութիւն, այնպէս որ մէկ կապ մը կը բաւէ օգնտեղ ուր առաջ բազմաթիւ կապեր անհրաժեշտ էին։ (Փաստի մանրամասն իւր ծանրութեան 12 անգամը կը ծծէ։)

2. Փայտեայ մասնիկներն մատաւոր յատկութիւնն է հ կանեխութիւնը։

3. Կապը միայն ՐԷՊԷ է և հանապազ առաջեալ — ի՛նչ-ը է նը ինայ։

4. Հեղուկ տարրերը կարենալով ազատօրէն շրջանառել, միշտ չոր կը մնան գործածողութեան միջոցին։

5. Այս կապերը գիւրաբար կրնան գրպանի և հանուիլ։ Կ. բաւէ թէ՝ թերատրի գօտին անցուցնել կամ ժապաւէնով մը կապել երկու ծայրերէն։

6. Այս կապերուն Զ.ԳԱԶՈՆՑ ԱԱԱՆՈՒԹԵԱՆ պատճառաւ, կարելի է մէկդի նետել զանոնք գործածութենէն յետոյ, որ ձերմակեղէնի մաքրութեան և խնայողութեան տեսակէտով շատ կարեւոր է։

Կ. Պոլսոյ մէջ կեդրոնատեղիքն են Գեղարան Տէլլա Սուտա, Ֆոտիուս Սբլավոյ, Ֆրանսուա Քանգիք, Բրիտանական դեղարան և Պ. Անտոյ ասիատէս, (Բերա), Ս. Դասդրիտաէս, Թիթոս և Աբէթիտրտա (Գալաթիա), Տ. և Մ. Մէղիքի, Ժ. Աբէլ (Պոլիս)։

Պ. Լ. Հարդմանի և Բիսլ Նկի գործարանն ի Հնդեւրոպէ՝ մասնաւորապէս կը յանձնարարուի բժիշկաց և դեղագործաց՝ իւր վիրաբուժական գործիքներուն, քիմիական այլ և այլ պարագաներու թանց համար, ինչպէս և վիրաբուժութեան և դեղագործութեան մէջ գործածելու առարկայից պատճառաւ։

Այս բոլոր նիւթերը կը գտնուին վերոյշեալ դեղատանց մէջ։

Թուրքիոյ համար ընդհանուր գործատարն է Ֆլիէթ Պեան, Ֆընտըգլեան խան, Պոլիս։
1316 — 16—26

ՖՐԱՆՔՕ-ՀՕՆԿՐՈՒԱԶ
ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԻՊԻՏԱԲԷՍՕ
ՀԱՆԴԵՐՁ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԵԱՄԲ

Արտօնեալ դրամագլուխ	20,000,000
Գանձեալ »	10,000,000
Մահուան արկածից դէմ պահեստի	12,000,000

Արեւելից Տնօրէն. Մ. Լօմէն Բարարը
» փոխ-տ. Ծ. Լեմէն և քննիչ. Մ. Նադարէթ Եազճեան
ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԴԱՄԱՐՈՒ ԲԱՂԱՔՈՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՔ

Տեարք Պալիօզեան և Պալրքեան Զմիւռնիա. Գասպարեան և Տաճատեան Ատանա. Գ. և Ս. Սեթեան Հալէպ. Բ. Շերէֆիէտտին և Տէրունեան Ատալիա և Սպարթա. Սիմէօն Տէ-Յիսուսեան Օղլու Քեմեա, եւն եւն։

Ֆրանքօ-Հնդարական կենաց անանուն ընկերութիւնք խիստ դիւրամատչելի պայմաններով մահուան դէմ ապահովութիւններ կ'ընդունի, նոյնպէս փոքր տղայոց և աղջկանց ի չափահասութեան վճարելի պայմանաւ։

Աւելորդ կը համարիմք ըսել թէ՝ ամէն ընտանեաց և զուտակաց տէր անձանց իբր նուիրական պարտականութիւն մը տարեկան փոքրիկ զոհողութեամբ մը իւր կեանքն և իւր զուտակաց ապագան ապահովել. կամ ի ծերութեան օրերու և կամ յետ մահու իւր ա՛յրեալ կինն և զուտակունքը, աղքատութեան սոսկալի ճիրաններէն հեռի պահելու համար ուստի արդդ հասարակութեան լուրջ ուշադրութիւնը կը հրաւիրեմք Ֆրանքօ-Հնդարական ընկերութեան չահաւէտ պրպանններուն և վիճակահանութեան մասնաւոր տեսակներուն որ մէն մի տարի Պիւտրէսի մէջ ի ներկայութեան պաշտօնէից տեղի կունենան, մէն մի չահող թիւ 100 անգլիական ոսկի չահելու պայմանաւ։

Աւելի ընդարձակ և կարեւոր տեղեկութիւններ ստանալու համար պէտք է դիմել առ վարչութիւն։ Ամէն լեզուէ յայտարարութիւնք ձրի կը տրուին։

Գոհութեամբ կը ծանուցանեմք յարգոյ հասարակութեան թէ՝ ընկերութեանս 1885 յունվար 1էն մինչ 1886 տարւոյն յունվար 1ի ընդհանուր գործողութեանց հաշուեցուցակին, (Ֆոնդերոնքներ Ասուրէնս-Հանդերքրանի կառավարութիւնը Ներքին գործոց նախարարութենէն) պահեստի գումարին վրայ 2 միլիոն ֆրանգի պատկառելի գումարի մը յաւելում գոյացած է, որով անցեալ տարւոյն 10 միլիոն պահեստի գումարը ներկային 12 միլիոն է։
654

LA ROUENNAISE
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿ.
ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ ԲԱՐԻԶ, ՄԷՆ-ՄԱՌԴ ՓՈՂՈՑ, 18

Ընկերական դրամագլուխ . . . . . 4,000,000 ֆրանք
Մինչեւ հիմա ապահովագրելոց վճարուած դրամ 25,000,000 »

Հրդեհի դէմ կ'ապահովագրէ կարասիներ, անշարժ կալուածներ, վաճառատան, մթերանոցի կամ մաքսատան մէջ ապրանքներ, խիստ շահաւէտ պայմաններով և չափաւոր դներով։

Ընդհ. գործակալ Օտ. կոլոբրիէնի համար
ԱԼԵՔ. ԳՈՒՐՈՒԶԻ
19—26 — 1403

Պոլսոյ համար գործակալ
ՊԵՏՐՈՍ ԱՄՊԱՐՃԵԱՆ
Պահչէ-Գափու, Թաշ խան, Թիւ 40

ԱՊԱՀՈՎ ԲԺՇԿՈՒԹԻՒՆ
ԶՂԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Ս. Գուլտոնեան պար.—Լուսնոտութիւն—Արգանդաթերդ—Հիւանդութիւնք ուղղի և ողնածոծի ջղաձգութիւնք, գլխու պտոյտք, ջղային տագնապք, հաստմունք, քնատութիւն, ուղեղային բորբոքում, սերմնաթափութիւն

ՍԻՐՈ ՀԷՆՐԻ ՄԻՒՌԻ միջոցաւ

Քիմիապէս մաքուր բրոմասիոնի պատրաստուրով

15 տարուան ԱՊԱՀՈՎ ՅՈՒԶՈՂՈՒԹԻՒՆ Փարիզի Հիւանդանոցաց մէջ գործածութեամբ։

Շատ կարեւոր տեղեկութիւնք կը տրուին վերոգրեալ ծրիաբար

Հէնրի Միւռ, ի Բոն-Սէնդ-Էսբռի (Ֆրանսա)

Մեծաքանակ կը վաճառուի ի Դեղագործական Մթերանոցն, 35, Գալաթիոյ Մեծ փողոց, Կ. Պոլիս։

Փոքրաքանակ կը վաճառուի ամէն դեղարանաց մէջ։ 316

La Compagnie d'Assurences La Mannheim
ET
La Compagnie de Ré-Assurances de Mannheim

Ի ՄԱՆՀԱՅՄ
ԸՆԴԴԷՄ ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՎՏԱՆԳԱՑ

Ամբողջ դրամագլուխ 12,500,000 ֆրանք
Պահեստի » 2,825,000 ֆրանք

Կ'ապահովագրուին դրամ, թանկագին սեղան, արժէթուղթ, գոհարեղէն և պարուսկող ծոցներ, որք յանձնուած են ամենազգի թղթատարական վարչութեանց կամ փոխադրութեան ընկերութեանց։

Վերոյիշեալ ապահովագրութիւնք կը կատարուին La Mannheim Cº d'Assurances et la Cie de Ré-Assurances de Mannheim ընկերութեանց կողմէ որք ի մասին ունին 30,300,000 ֆրանք։

Կ'ապահովագրուին չոգենաւով, երկաթուղով տաղատատանաւով փոխադրուած ապրանքներ։

Գիները չատ չափաւոր են և պայմանները չատ ազատ։

Աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց համար դիմել առ
Տ. ԼԷՕՆ ԵՒ ՎԻԳԴՈՐ ՈՐԴԻ
Ընդհանուր Գործակատար է Կ. Պոլիս — այլ երկրաց Ընկերութիւն
1132

ԳԱԴՐԱՄԻՆԱՅԻ ԴԵՂԱՀԱՏՆԵՐ

Այս դեղ կը ներկայէ այս վերջին տարիներս բժշկութեան մէջ եղած մեծագոյն գիւտը։

Տօքթոր Ա. Պերթելլի Նորվեկիոյ պարզ խոտերէն հանած է մասնաւոր բաղադրութիւն մը, զոր Գադրամինա կոչած է։ Այս բաղադրութիւնս պատրաստուած դեղահատերն ապաքինիչ կը բժշկեն քիչ ժամանակուան մէջ չնչափողի բոլոր հիւանդութիւնները, ինչպէս

ՀՈԶ, ԽՈՀԱԿՈՒՏՈՒՄ, ՊՐՈՆՇԻԹ, ԹՈՔՈՒՑԱԻ, ՀԱՐԲՈՒԽ, ՇՆՉԱՐԳՆԼՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՓԵՂԷ-ԻՎ ԹՈՔՈՒԱԽՏ։

Շատ գիւրաւ կը զարգացուին եւ ախորժ համ մ'ունին։ Տղաքներն անգամ գիւրաւ կը գործածեն զայնս և անոնց վրայ արտասովոր կերպով կը ներգործեն, Մարսդոյթիւնը կը գիւրացնեն։ Բոլոր բժիշկք ջերմապէս կը յանձնարարեն զայնս եւ կոչեցեր ոք Ռեոբրն, Ռոբէյլ Դեպիլ ոք Ֆոնթ, Կոլէր Մեմիլ ոք Մէյլ, Ռոբիլարդ Ֆրեմոնտէ, Ժոսոլ Ինբոնտիւլ ոք Մեռբրն (Նարբոն) գոպնսպիւբ խօսած են նոցա վրայ։ ԻՏԱԼԻԱՅԻ ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ բժիշկ ՍԱԼԻՈՆԷ անթարգաւտերի դարման կը հրաւիրէ այս դեղահատերն եւ Բամիսի համարարանէն Բ. ՈՅՆ ԼՈՆԿԻ կ'ըսէ թէ անմիտելի ազդուութիւն մ'ունին։

Նաեւ ապահովապէս կը բուժեն մրմնջքի եւ ազեաց բորբոքումները։

Բոլոր աշխարհի մէջ արտօնեալ են։

Ի Կ. Պոլիս ընդհանուր կեդրոնատեղին է Ֆ. Ժոլիէ Պրիւնէ, Երիվանդիրար փողոց, 69, Գալաթիա։ Կը գտնուի նաեւ հետեւեալ դեղավաճառաց քով, Ժ. Ալէքեան, Պ. Անտոյ ասիատէս, Բ. Արէրի (Վէրիգա), Դանդրէ եղբարք, Ս. Գասդրիատէս, Ֆ. Գոնսոլի, Գաբրէ, Միւլլերեան եղբարք, Ա. Լէվիաթի, Մարսոնի եւ Սէրիսիտիս (Մատլրա), Ս. Սոֆրոնիտիս, Ֆ. Սոկիանի, Լ. Վարթանիրի, Ժ. Մանեն, Լամ. Գարատոնա, Ժորժ Ֆէրրի, Հէնրի Օգդոնի։

Պահանջել գործարանին վերոյգրեալ նշանը եւ ստորագրութիւնը։

Տուփին գինն է 12½ ղրշ։
1244

«Գադրամինա Պերթելլիի դեղահատները չատ լաւ արդիւնքներ տուած ինձ չնչափողի հիւանդութեանց, ինչպէս եւ թոքային հարբուխներու գարմանման մէջ. չատ ազդեցիկ լինելէ զատ, սոյն դեղահատներ ախորժ եւ անուշաբոյր համ մ'ունին։»
ՏՐ. ԵՌՎԱՆ ՄԱԼԼԻ
Բժշկապետ Աւստրիա-Մաճառ հիւանդանոցին

«... Յամառնակէ մի ի վեր կը գործածեմ այս Գադրամինա Պերթելլիի» դեղահատներն, եւ անոնց մեծ ազդեցութիւնը հաստատած եմ թոքային հարբուխներու մէջ։ Միգոնցքին բորբոքման եւ պարբերական սերմնաթափութեանց մէջ, չատ լաւ արդիւնքներ տուած են ինձ...»
ՏՐ. Ա. ՄՈՐԴՄԱՆ
Կ. Պոլիս, 20 Յունվար 88 — Գարմամ փողոց, 3, Բերա

Առաջնակարգ դեղագործ ի Փարիզ։ ասպետ Պատուոյ լեգէոնի, վարձատրեալ Բ. կարգի Մէճիտիէով, ֆոնտոր։ Իզապէլ-լա-Դանթոլիք պատուանշանին։

ՁԵՐՄԱՆ ԵՒ ԹՈՒԽՈ

Մորիս ձկան իւղը խոյժպանով զտելով, Պ. Շեվրիէ այդ հեղուկին տուած է ախորժելի համ և հոտ, մանգ անալն աւելցնելով անոր բուժիչ յատկութիւններն։

Այս դիւտին պատճառաւ հնարիչը մեծամեծ վարձատրութիւններ ստացած է, միտալ և պատուոյ վկայական։

Անթերզ աշխարհիս բժիշկք կը նախադասեն զայն ամեն տեսակներէն։

ԵՐԿԱԲԱՂԱԴՈՒՆ

Պ. Շեվրիէ իւր գիւտը կատարելագործած է ֆոսֆոր ոք ֆէրով Մորիս ձկան երկաթախառն իւղ մը պատրաստելով։ Հաստատակ այս յաւելման, իւղը գիւրաւ կը մարսուի և բնաւ պնդութիւն չպատճառուեր։ Ասոնի նախընտրելի է միւս բոլոր երկաթախառն պատրաստութիւններէն և յաջողութեամբ կը գործածուի Թոքախտի, Գրոնշիթի, վատութեան և Խոլի համար։ Մանաւանդ կը յարմարի տկարագիր անձանց։ 711

Ընդհ. մթերանոց, Կեդր. դեղարան Ն. ԹԷՕՏՈՐԻՏԷՍ, 244, Մեծ փողոց Բերայի, Կ. Պոլիս Միւեանցն դեղատան մէջ կը գտնուի նաեւ Շեվրիէի կազմուրիչ ԳՈԳԱՅԻ ԳԻՆԻՆ։

ՇԻՐՔԻԹԻ ԽԱՅՐԻՅԻԵ
ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ԺԱՄԱՆԱԿԱՅՈՅՑ
664

1888 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ ՄԻՆՉԵՒ ՓԵՏՐՈՒԱՐ 29

Վոսֆորէն Էջնոյ շոգենաւեր

2 — Ա.ռնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պեշիք.
2 — Եէնիմ. Մեզ. Պեշիւք. Թար. Եէնիք. Պէեն. Պոյաճ. Ր. Հիսար Պեպէք Ա.ռնավ. Գուրուչ. Օրթ. Պեշիքթաշ
2 — Վանիք. Զէնկէլ. Պեշլեր. Գուզկ. Գապաթ.
2 — Պէյդ. Բաշպ. Զուպ. Գանլրճ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Զէնկէլ. Պէյ. Գուզ.
2 45 Գավգներ Մեզարպ. Պեշիւք. Թար. Պէյդ. Բաշպ. Զուպուրդը Գանլը. Ա. Հիսար Գանտ. Վանի. Զէնկէլ. Պեյլեր. Գուզկ. Իւսկիւտար
3 — Եէնիմ. Մեզարպ. Պեշ. Թար. Եէնիք. Մերկ. Ր. Հիսար Պեպէք Ա.ռնավ. Գուրուչ. Օրթ. Պեշ.
4 15 Պեշիւք. Թարպ. Պեյդզոզ. Բաշպ. Զուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Զէնկ. Պեյլ. Գուզկ. Պեշիք.
4 45 Եէնիմ. Մեզպ. Պեշիւք. Թարպ. Եէնիք. Պէեն. Պոյաճ. Ր. Հիսար Պեպէք Ա.ռնավ. Գուրուչ. Օրթ. Պեշիքթաշ
7 — Եէնիմ Մեզարպ. Պեշիւք. Թարպ. Պեյդ. Բաշպ. Եէնիք. Մերկ. Գանլրճ. Ր. Ա. Հիսար Գանտիկ. Ա.ռնավ. Զէնկէլ. Պեյլ. Օրթ. Գուզկ. Պեշիք. Իսկ.
8 — Ա. Գավ. Մեզարպ. Պեշիւք. Թարպ. Եէնիք. Մերկէճն Ր. Հիսար Ա.ռնավուտ. Գուրուչ. Օրթաք. Պեշիկ.
8 45 Պեշ. Թար. Պեյդզոզ. Բաշպ. Զուպուդը Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Զէնկ. Պեյլ. Գուզկ. Իսկ.
9 — Լիմիրկէնէն ուղղակի կամուրջ
9 — Եէնիմ. Մեզարպ. Պեշիւքտերէ Թարպ. Եէնիք. Պէեն. Մերկ. Ր. Հիսար Պեպէք Ա.ռնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պեշիք.
10 — Մեզարպուրնու. Պեշիւք. Թարպ. Եէնիք. Մերկ. Ր. Հիսար Պեպէք Ա.ռնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պեշիք.

Կոմաբրլէն դէնոզ շոգենաւեր

2 45 Պեշիք. Օրթ. Գուր. Ա.ռնավ. Պեպէք Ր. Հիսար Մերկ. Եէնիք. Թարպ. Պեյիւք. Մեզպ. Եէնիմ.
4 Գապաթ. Իւսկ. Պեշիք. Գուզկ. Օրթ. Պեյ. Զէնկիք. Ա.ռնավ. Գանտ. Ա. և Ր.